

ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๒
เมษายน - กันยายน

๒๕๖๔

Vol.23 No.2
Apr - Sep 2021

!

วารสารสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
The Journal of the Center for the Promotion of Arts and Culture, CMU

รมพยอม

เรือนล้านนา
กับการอนุรักษ์

AFCP
2019

ทรงพระเจริญ

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๔

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า คณะผู้บริหารและบุคลากร
สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บทบรรณาธิการ

เรือนโบราณล้านนา ในพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณฯ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับทุนรางวัล กองทุนเอกอัครราชทูตเพื่อการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม จากกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา (AFCP) จากสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา ประจำประเทศไทย เพื่อดำเนินโครงการ Conservation of Traditional Lanna Architecture in Chiang Mai เพื่อดำเนินการซ่อมแซมเรือน 7 หลัง และหลอมข้าว 2 หลัง ในพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา เป็นระยะเวลา 2 ปี บัดนี้การดำเนินการดังกล่าวใกล้บรรลุผล และจากการดำเนินงานทำให้ได้องค์ความรู้ด้านการซ่อมแซมเรือน และงานเชิงช่างสล่าล้านนา วารสารร่วมพยอมปีที่ 23 เล่ม 2 จึงนำเสนอเรื่องราวของเรือนล้านนากับการอนุรักษ์ โดย บทความ “AFCP มีที่มา” เพื่อเล่าเรื่องราวของการดำเนินงานโครงการตามที่ได้ระบุในที่มา และวัตถุประสงค์โครงการ นอกจากนี้เรายังได้รับความกรุณาจาก อาจารย์รุ่งโรจน์ เปี่ยมยศศักดิ์ เขียนเล่าแนวคิดในการอนุรักษ์เรือนผ่านบทความ “เรือนโบราณ สันป่าตอง” ที่ท่านเป็นผู้ก่อตั้งศูนย์อนุรักษ์เรือนโบราณฯ สันป่าตอง และมีบทความเกี่ยวกับแนวคิดสล่ารุ่นใหม่ เขียนโดย สล่าประเสก ฝาคำ ในการถ่ายทอดประสบการณ์การทำงาน ชื่อว่า “คนรุ่นใหม่กับการอนุรักษ์เรือนโบราณ” และ อาจารย์สนั่น ธรรมธิ เสนอประเด็นเรื่อง “ลักษณะเรือนชิด” สำหรับด้านสภาพแวดล้อมของพิพิธภัณฑ์ฯ สถาปนีย์ เครือระยา ได้เขียนบทความเรื่อง “พันธุ์ไม้ในพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา” และบทความจากนักเขียนประจำ รองศาสตราจารย์สมโชติ อ่องสกุล เขียนเรื่อง “หลวงอนุสารสุนทรกิจ(สุนธี)” ในฐานะช่างภาพมืออาชีพคนแรกของเชียงใหม่” และท้ายเล่มด้วยความอวยจากเมนูอาหารล้านนา “ยำผักจุ่มป่า” โดย อาจารย์สุนทร บุญมี

ตลอดปีงบประมาณ พ.ศ.2564 นับเป็นปีและช่วงเวลาแห่งการปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตใหม่ จากผลกระทบของการแพร่ระบาดโควิด-19 กับสายพันธุ์ใหม่ และเกิดหลายระลอกมาตั้งแต่ต้นปี จนถึงบัดนี้ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมจึงต้องปรับรูปแบบการดำเนินงานการบริการวิชาการและชุมชน ในกิจกรรม onsite ที่เคยจัดในพิพิธภัณฑ์ฯ โดยเฉพาะการอบรมหลักสูตรระยะสั้น และการเข้ามาชมพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนาในสถานที่ มาเป็นการจัดดำเนินการผ่านสื่อออนไลน์ เกือบทั้งหมดในช่วงระยะเวลาการแพร่ระบาดหนักที่มีการ work from home ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้รับบริการได้อย่างแพร่หลายและกว้างไกลขึ้น ซึ่งสามารถติดตามได้จาก www.art-culture@cmu.ac.th และ Facebook Page (CMU Lanna House Museum) และในขณะเดียวกันก็ได้มีโอกาสปรับวิกฤติให้เป็นโอกาส ด้านการพัฒนากระบวนการดำเนินงานภายในองค์กรให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของการดำเนินการพิพิธภัณฑ์มากยิ่งขึ้น จนทำให้ได้รับการยอมรับและการรับรองมาตรฐานตามเกณฑ์รางวัลต่างๆ นับเป็นความภาคภูมิใจของสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและช่วยก้ำกึ่งใจของบุคลากรเป็นอย่างยิ่ง โดยในปี พ.ศ. 2564 พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับรางวัลและการรับรองดังนี้

- Museum Thailand Awards 2021 เป็นปีที่ 2 ประเภทพิพิธภัณฑ์ด้านสังคม ศิลปะ และวัฒนธรรม ด้วยรางวัลดีเด่น 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ด้านอนุรักษ์และสืบสาน และด้านการดูแลสุขอนามัยและความปลอดภัย

- รางวัลยอดเยี่ยม Thailand Tourism Gold Awards สาขาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ในพิธีพระราชทานรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (Thailand Tourism Awards) ครั้งที่ 13 ประจำปี 2564

- การได้รับตราสัญลักษณ์ "SHA Plus" (Amazing Thailand Safety & Health Administration) และ

- การรับรองให้เป็นสำนักงานสีเขียว (Green Office) ประจำปี 2564 ระดับดีเยี่ยม (ทอง) โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้การได้มาซึ่งรางวัลดังกล่าวเกิดขึ้นจากความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ที่มุ่งพัฒนาพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณ และสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ให้ยังคงคุณภาพวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรม และบริการที่ดีด้วยการปรับเปลี่ยนในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ให้คงความประทับใจต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี
ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๓๐ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๔

คณะที่ปรึกษาทรงคุณวุฒิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกชัย มหาเอก
นายจุลทัศน์ กิตติบุตร
นายนคร พงษ์น้อย
นายวิที พานิชพันธ์

บรรณาธิการบริหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี

ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร

รองศาสตราจารย์มานพ มานะแซม
ปัทมา จักขุรัตน์

กองบรรณาธิการ

สถาปนีย์ เครือระยา
วนิดา เชื้อคำฟู
สันต์ทัศน์ เพ็ญจันทร์
ชนภา คำวงศ์
รพีพรรณ ศรีทะ
กิตติพันธ์ ไชยยาติบ
วาสนา มาวงค์
นันทกานต์ ยอดแก้ว
ต่อพงษ์ เสมอใจ
สุขธรรม โนบาง
ชุติมา พรหมาวัดน์
ปริยาลักษณ์ ใจสัตย์
ปัญญา แก้วคำ
สนอง คำบุญปั่น
จุฬามาศ ถนอดกิจ

นักเขียนรับเชิญ

รุ่งโรจน์ เปี่ยมยศศักดิ์
ประเสก ฝาคำ

นักเขียนประจำ

สมโชติ อ่องสกุล
สนั่น ธรรมธิ
ลลิตา ธีระสิริ
สุนทร บุญมี

จัดส่งวารสาร

ปัญญา แก้วคำ
สนอง คำบุญปั่น
จุฬามาศ ถนอดกิจ

ผู้จัดพิมพ์

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200
โทรศัพท์ 0-5394-3625
โทรสาร 0-5322-2680

ศิลปกรรมสิ่งพิมพ์

อุกฤษฏ์ วงศ์สัมพันธ์

พิมพ์ที่

FLUKE Graphic Design & Printing
email: fluke.th@gmail.com
โทรศัพท์ 0-80496-9946

ท้าวพระเจดีย์

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๔

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเชิญ

ข้าพระพุทธเจ้า

คณะผู้บริหาร และบุคลากร

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ขอพระองค์ทรงพระเจริญ

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

๓ มิถุนายน ๒๕๖๔

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า คณะผู้บริหารและบุคลากร

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รางวัลแห่งความภาคภูมิใจ ของสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ในปี พ.ศ. 2564

รางวัล
Museum Thailand Awards 2021
เป็นปีที่ 2

ตราสัญลักษณ์ "SHA Plus" (Amazing Thailand Safety & Health Administration) มาตรฐานท่องเที่ยวปลอดภัยด้านสุขอนามัย ภายใต้การควบคุมดูแลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อเน้นความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับรูปแบบการให้บริการวิถีใหม่ หรือ New Normal

การรับรองสำนักงานสีเขียว
(Green Office) ประจำปี 2564
ระดับดีเยี่ยม (ทอง)
โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รางวัลยอดเยี่ยม
Thailand Tourism Gold Awards
สาขาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้
ในพิธีพระราชทานรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (Thailand Tourism Awards) ครั้งที่ 13 ประจำปี 2564

สารบัญ

วารสารร่มพยอม

ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๒

เมษายน-กันยายน ๒๕๖๔

ISSN 1689-2635

ภาพปกโดย
ต่อศักดิ์ สลักลาย

1 เอื้อนโบราณ สันป่าตอง
รุ่งโรจน์ เปี่ยมยศศักดิ์

4 คนรุ่นใหม่กับการอนุรักษ์เรือนโบราณ
ประเสก ฟ้าคำ

10 AFCP มีเรื่องเล่า
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลาวัณย์ ศเวตาศรณี
และ ชุตินา พสกมาวัฒน์

16 หลวงอนุสารสุนทรกิจ(สุนธี)
ในฐานะช่างภาพมืออาชีพคนแรก
ของเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์สมโชติ อ๋องสกุล

28 ลักษณะเรือนชิด
สนั่น ธรรมธิ

30 พันธุ์ไม้ในพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา
ฉวีปณีย์ เครือระยา

34 ยำผักจุ่มป่า
สุนทร บุญมี

35 รางวัลภูมิแผ่นดินปันล้านนา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี
พ.ศ.๒๕๖๓

46 ข่าวประชาสัมพันธ์

วารสาร “ร่มพยอม” จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอความเคลื่อนไหวในแวดวงศิลปวัฒนธรรม หวังให้เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ กำหนดออกราย 6 เดือน ติดต่อส่งข่าวสารได้ที่ <http://art-culture.cmu.ac.th> หรือ email: artculture.cmu@gmail.com หรือสำนักงานบรรณาธิการ หักคนคิดหรือข้อคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏอยู่ในวารสารร่มพยอม เป็นความคิดเห็นอิสระของผู้เขียนแต่ละท่านมิใช่ทัศนะของกองบรรณาธิการ หรือสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ขอความอนุเคราะห์ตอบแบบประเมิน
โดยท่านสามารถสแกนคิวอาร์โค้ด
เพื่อกอบรรณาธิการจะได้นำไปพัฒนา
ปรับปรุงคุณภาพวารสารร่มพยอม

เฮือนโบราณ สันป่าตอง

เรื่อง: รุ่งโรจน์ เปี่ยมยศศักดิ์¹

เราเริ่มต้นจากปฏิบัติการศิลปะในชุมชนเล็กๆ สำรวจเฮือนโบราณทั่วทั้งอำเภอสันป่าตอง ผลงานเป็น ภาพวาด ภาพถ่ายและบทสัมภาษณ์ นำมาเผยแพร่ ในรูปแบบหนังสือและสื่อออนไลน์ เหมือนกับการได้ ขับเคลื่อนปลูกเร้าความรู้สึกทัศนคติในการฟื้นฟูอนุรักษ์ เฮือนโบราณล้านนา ให้สัมผัสถึงมิติคุณค่าด้านลึก

เฮือนแห่งบรรพชน นับเป็นกระแสสร้างแรง กระเพื่อมภายในจิตใจคน กลายเป็นปรากฏการณ์ใน การฟื้นฟูเฮือนโบราณของชุมชน และหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง กว้างขวาง ได้ตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญ ของเฮือนโบราณตั้งแต่เขตสันป่าตอง แม่วาง ดอยหล่อ และเชียงใหม่ หรือพื้นที่อื่นๆที่ รับรู้โดยตรงหรือโดย อ้อมที่แล้มา ถือว่าเป็นกระบวนการแปรรูปแบบ “แนวความคิด” อันเป็นนามธรรมให้กลายเป็นรูปธรรม ได้ในสังคมหรือพูดตามภาษาชาวบ้านว่า “อู้แต่..แล้ว ทำได้แต่” หมายถึงการทำประโยชน์ต่อผู้คนและสังคม โดยรวม

การดำเนินงานมีหยุดเพียงเท่านั้น ยังคงมีปฏิบัติการ ศิลปะอย่างต่อเนื่อง โดยในระหว่างทำงานพบ ปัญหาที่เกิดขึ้นของชาวบ้านในการซ่อมแซมรักษาเฮือน โบราณ ทั้งกระเบื้อง ไม้ ปลูก หรือช่างไม้ที่ซ่อม และ อื่นๆ อันเป็นเหตุให้เจ้าของเฮือนต้องขายหรือรื้อทิ้งไป จึงได้รวบรวมกลุ่มผู้ที่มีความคิดในแบบจิตอาสา และ ก่อตั้ง “ศูนย์อนุรักษ์เฮือนโบราณ อ.สันป่าตอง” เพื่อ เป็นจุดกลางในเชื่อมโยง แลกเปลี่ยนองค์ความรู้เรื่อง การการฟื้นฟูเฮือนโบราณแก่สถาบันการศึกษา และ ชาวบ้านทุกๆ ไปที่ได้ประสบกับปัญหาดังกล่าว รวมทั้ง เป็นแหล่งจัดเก็บข้อมูลของเฮือนโบราณฯ ที่เป็นหลัก ฐานประวัติศาสตร์ก่อนที่จะสูญหายไป ที่สำคัญได้มีการ ประสานกับเจ้าของเฮือนโบราณ ทั้งในและนอกพื้นที่รวม กันเป็น “ชุมชนเฮือนโบราณ” เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือ ในการขับเคลื่อนผลักดัน และการหาแนวทางสร้าง ข้อกำหนดหรือกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการพิทักษ์รักษา เฮือนโบราณเอาไว้

หนังสือที่จัดทำขึ้นเพื่อขับเคลื่อนกระแสรองอนุรักษ์เรือนโบราณสันป่าคอง

โครงการเหล่านี้มีองค์กรจากหลายภาคส่วนเข้ามา ร่วมกันทำงาน และร่วมกันสนับสนุน เช่น สยามสมาคม ในพระบรมราชูปถัมภ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หอสมุดแห่งชาติรัชชังคลาภิเษก เชียงใหม่ เป็นต้น

มีว่าอย่างไรก็ตาม สิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมดอาจเป็นเพียง เศษเสี้ยวของคนๆ หนึ่งที่ได้มุ่งมั่นทำงานมาตลอดชีวิต

แม้ว่าศิลปะเช่นเราจะทำงานหนักสักเพียงใด ขอบเขตการอนุรักษ์เอือนจะกว้างออกไปแค่ไหน หรือ หลายๆ ฝ่ายจะช่วยกันผลักดันอีกสักเท่าไร? หมู่เราก็รู้ ควรที่จะยอมรับกับความเป็นจริง สิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เหมือนเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามเอือนโบราณที่อยู่ตามพื้นที่ใน เมืองหรือตามชนบท ก็ยังคงถูกทยอยรื้อหรือถูกขายไป ทีละหลังเรื่อยๆ และคงจะหมดสิ้น ไม่มีใครได้เห็นอีก.. ในไม่ช้า ถ้าหากภาครัฐยังคงไม่มีนโยบายสนับสนุนเรื่อง นี้ หรือกลุ่มประชาชนก็ยังคงไม่มีความกระตือรือร้นหรือ

เหลียวมาเอาใจใส่ ปล่อยละทั้งเอือนโบราณ ซึ่งเป็นมรดก ของบรรพชนของหมู่เราทุกคนคงจะเหลือไว้แต่เพียง ความทรงจำเท่านั้น ควรถึงเวลาแล้วที่ทุกฝ่ายหันมาร่วม มือกัน ก่อนที่ทุกอย่างจะสายเกินไป

เรื่องเอือนโบราณสันป่าคอง สำหรับนักปฏิบัติการ ศิลปะเช่นผม ย่อมมีเป้าหมายภายในจิตใจอย่างชัดเจน

จักขับเคลื่อนผลักดันให้เอือนโบราณบ้านเราเพื่อ การคงอยู่คู่ผู้คนและสังคมบ้านเราตลอดไป แม้ในความ เป็นจริงในสภาพการณ์ทุกวันนี้เอือนโบราณจักถูกทยอย รื้อหรือเหลือน้อยลงไปเรื่อยๆ จนแทบจะเรียกได้ว่าในอนาคต คงจะไม่เหลือสักหลัง คล้ายดังเป็นปฏิบัติการที่เรียกได้ ว่า...เป็นไปได้ ไม่ได้ เพียงแค่เริ่มต้นคิดก็แทบจะสิ้นหวังกัน เลยทีเดียว ฉะนั้น...อย่าไปนึกถึงการสนับสนุนปัจจัยใด เลย เหมือนดังรับรู้กับสภาพความเป็นจริงนี้ ตัวเราคิด ได้แต่เพียงพึ่งพาตนเองเท่านั้น ใช้ศิลปะ ศรัทธา ความ รักและความเชื่อมั่นทุกศาสตร์ ทุกกระบวนการเท่าที่ จักปรับใช้ได้

ขอเชิญร่วมงานเปิดตัวหนังสือ พร้อมชมนิทรรศการ...

ศิลปชุมชนเขื่อนโบราณ สันป่าตอง - เชียงใหม่ - ลำพูน

วันเสาร์ที่ 20 มีนาคม 2564
เวลา 13.00 - 16.00 น.
ณ ห้องประชุม
หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่
โดย
อาจารย์รุ่งโรจน์ เปี่ยมยศศักดิ์
รศ.ดร.วรสิทธิ์ บุษยสุรัตน์
รายา ผกาภรณ์ บรรณาธิการ
วรรณภา ปะวีโน ผู้ดำเนินรายการ

สอบถามเพิ่มเติม: <https://www.facebook.com/nlt.chiangmai>

การจัดกิจกรรมเพื่อตระหนักให้เห็นถึงคุณค่าความสำคัญของเขื่อนโบราณตั้งแต่เขตสันป่าตอง แม่ว่าง ดอยหล่อและเชียงใหม่

การเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนในการซ่อมแซมเรือน

การซ่อมแซมเรือนที่มีการจัดการร่วมกับเจ้าของเรือน

ด้วยความทุ่มเทสุดตัวเท่าที่คนหนึ่งคนทำได้ ถึงแม้จะต้องอุทิศทั้งชีวิตของตนเองก็ตาม ด้วยอาจเป็นวิถีหรือหนทางสายเดียวที่จักพิทักษ์ทุกสิ่งทุกอย่างบรรลุลถึงความหมายความสำคัญตามเจตนารมณ์ของเฮา และหมู่คนที่หวังเห็นเฮือนโบราณอยู่คู่กับสังคมบ้านเฮา อาจเป็นธรรมชาติของนักศิลปะชุมชนเช่นเรา มิว่าทำงานใด..ต้องทำไปตั้งแต่เริ่มต้น และทำต่อเนื่องจนสุดปลายทาง โดยไม่ละทิ้งหรือปฏิบัติการโดยมีขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง เราเริ่มต้นจากการวาดภาพเฮือนไม้โบราณฯ และสำรวจเข้าไปในความรูสึกของเจ้าของเฮือนแต่ละหมู่บ้าน ทำให้เกิดความผูกพันอย่างลึกซึ้งได้เห็นสัมผัสถึงแง่มุมด้านลึกของแต่ละตระกูล แต่ละแห่งมีความหมายที่เกี่ยวข้องกับบรรพชนทำให้เราเกิดมีความสัมพันธ์ภายในจิตใจตน

และสิ่งสำคัญนี้ทำให้เกิดการทำงานต่อเนื่อง

เมื่อเวลาเจ้าของเฮือนเหล่านั้นได้พบกับ “ปัญหา” และอยากแก้ไขทำให้เรากลายเป็นจุดที่เชื่อมโยง

เพื่อแก้ไขสิ่งนั้นๆ ตั้งแต่ปัญหาความขัดแย้งภายในหรือสิ่งที่เกิดขึ้นจากการชำรุดของเฮือนไม้โบราณ ซึ่งกลายเป็นโครงการลักษณะของงานสืบเนื่องอันเกี่ยวกับการฟื้นฟูและอนุรักษ์เฮือนโบราณ โดยที่เราเข้าไปช่วยซ่อมแซมฟื้นฟูส่วนต่างๆ เพื่อให้เฮือนหลังนั้นได้คืนกลับมาเหมือนเดิม อันเป็นการรักษาพันธุมรดกคตินของชาวบ้านเฮา ที่มี “เฮือนเก้า” เป็นจุดรวมของหมู่ญาติพี่น้องซึ่งมีบรรพบุรุษเดียวกัน และขณะเดียวกันก็เป็นการสืบต่อความงดงามด้านจิตใจ และมรดกทางวัฒนธรรมแห่งนี้เอาไว้

คนรุ่นใหม่กับการอนุรักษ์เรือนโบราณ

เรื่อง: ประเสก ฝาคำ¹

ความอึดอึ้งแห่งขาของผู้ผ่านร้อนผ่านหนาวมานานนม สังขารโรยรา เรี่ยวแรงที่จะทำกิจการงานไม่หลงเหลือ ได้แต่นั่งเหม่อมองผู้คนสัญจรไปมา อยู่หน้าบ้านเรือนไม้ดูโบราณคร่ำครีเพื่อคลายความเหงา บ้างบางที่อาจตะโกนทักทายผู้ผ่านไปมา “ไปไหนมา กินข้าวแล้วกา” เป็นถ้อยคำที่มักจะได้ยินอยู่เสมอ คุณมีอายุหน่อยเอ๋ยทักทายตอบด้วยถ้อยวลี คนวัยกลางคนส่งยิ้มทักทาย วัยรุ่นหนุ่มสาวทำหน้าหงายแล้วแล่นฉิวไปตามวิถีของตน

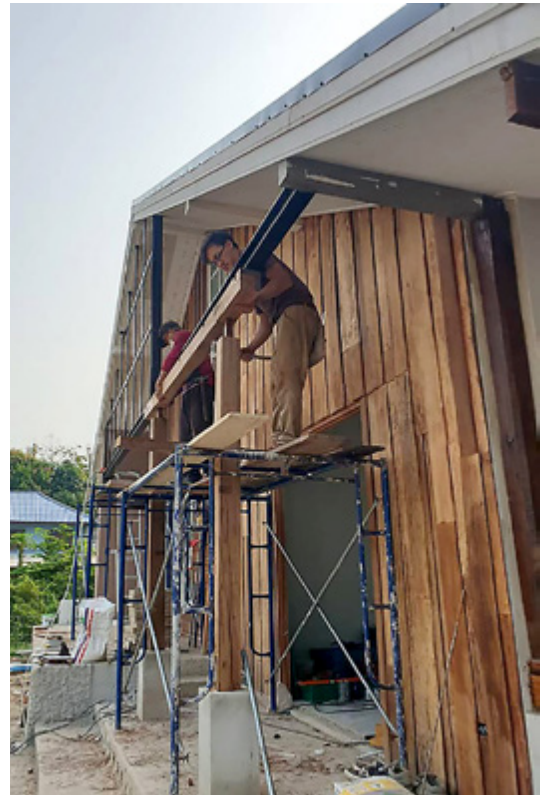

โลกมันเปลี่ยนไปแล้ว วิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ ความฝัน เปลี่ยนแรงและเปลี่ยนเร็ว มีสิ่งบันเทิงใจเจิดจ้าประปรายมากมาย โลกกว้างไกลไร้พรมแดน ต้องไขว่คว้าหาโอกาส วิ่งตามความศิวิไลซ์แห่งยุคสมัย การหยุดเสวนากับคนยุคก่อนเป็นเรื่องไม่เร่งรีบ เอาไว้ก่อนได้ ไม่ค่อยจะเกี่ยวกับฉัน หรือไม่มีความจำเป็นสำหรับชีวิตฉันแล้ว แต่เหรียญมีสองด้าน ความคิดเห็นต่างมีสองขั้ว โลกมีคู่ขนานตรงข้ามเสมอ มีวัยรุ่นหนุ่มสาวหัวสมัยใหม่

ก็ยังมียุ้งรุ่นหนุ่มสาวหัวใจอนุรักษ์ และสำหรับวัยรุ่นผู้มีใจอนุรักษ์แล้ว คงจะเป็นวาระที่ดี หากได้เข้าไปนั่งเสวนากับผู้ผ่านกาลมายาวนาน กล่าวทักทายอย่างนอบน้อมต่อผู้มีวัยวุฒิสูงกว่า ตามแบบของคนที่เคยโตมาในวิถีวัฒนธรรมอันดีงาม ถามไถ่ความเป็นไปของอายุสังขารพอสมควร ระหว่างสนทนาสายตาก็กวาดส่องหาสิ่งของโบราณคร่ำครี ตกยุคตกสมัย เพื่อจะเอามาตั้งเป็นประเด็นสนทนาบทต่อไปและต่อไป

เครื่องมือเครื่องใช้ของสล่า

นักอนุรักษ์มักจะเป็นผู้ตั้งคำถามต่อสิ่งที่พบเจอ สิ่งนี้สิ่งนั้นคืออะไร เอาไว้ใช้ทำอะไร สร้างจากสิ่งใด ได้มาอย่างไร จากแหล่งผลิตที่ไหน ได้มานานรึยัง ฯลฯ เป็นชุดคำถามที่ใช้สำหรับเปิดทางให้องค์ความรู้ต่างๆ ที่ถูกบันทึกไว้ในความทรงจำของผู้ผ่านกาลมายาวนานได้เล่าขาน น้ำคำที่หล่นจากปากของท่านเหล่านั้น อย่าให้หกเสียเปล่า เราเองทำตัวเป็นภาชนะรองรับไว้ก่อน แล้วค่อยไปกลั่นกรองทีหลังได้ อันไหนดีควรเก็บไว้ อันไหนควรปล่อยให้ตกไปตามกาล

การจะอนุรักษ์อะไรก็ตาม คงต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจถึงที่ไปที่มา ประวัติศาสตร์ ความคิดความเชื่อ บริบท ความเป็นไปของสังคม ยุคสมัยเริ่มสร้าง ซาบซึ้งจับจืดจับใจ กับสิ่งที่เราจะทำการอนุรักษ์เสียก่อน อย่างเช่น หัวข้อที่ผมจะได้บรรยายขยายความต่อไปนี้คือ “คนรุ่นใหม่กับการอนุรักษ์เรือนโบราณ” แน่นนอนล่ะครับ เรือนโบราณในที่นี้ก็เป็นเรือนที่ถูกสร้างในภูมิทัศน์วัฒนธรรมล้านนา วัสดุส่วนใหญ่ที่ใช้ในการก่อสร้างเป็นไม้ ทั้งไม้บัว(ไม้เฝ) และไม้จริง ไม้จากต้นไม้ที่มีแก่นชนิด

ต่างๆ ยุคสมัยก็ในช่วงประมาณร้อยปีมานี้ ในทัศนะของคนเคยเป็นนักศึกษาสถาปัตย์ ตอนนั้นก็ทำงานออกแบบสถาปัตยกรรมด้วย เป็นช่างไม้ด้วย ไม่ใช่ข้อมูลทางวิชาการนะครับ ขอทำความเข้าใจไว้ตรงนี้นะก่อน ผมก็ไม่อาจเรียกตัวเองว่าเป็น “สล่า” ด้วย ขอเป็นช่างไม้กระจ๊อยร่อย เหมือนแสงหิ่งห้อยวิบวับในคืนเดือนดับฉายแสงสว่างตามตุตตัวเองก็เท่านั้น

คำว่า “สล่า” ถ้าว่ากันตามตำราแล้ว เป็นคำที่ยืมคำพม่ามาใช้ในช่วงที่อังกฤษย้ายฐานการทำป่าไม้จากประเทศพม่ามาทำกิจการป่าไม้ในดินแดนล้านนาเมื่อร้อยกว่าปีมานี้เอง นายห้างอังกฤษเข้ามาก็พาลูกจ้างที่เป็น “สล่า” เลื่อยไม้ ผู้มีประสบการณ์เลื่อยไม้ โดยใช้เลื่อยตั้งแบบยุโรปเพื่อเข้ามาสอนคนพื้นถิ่นด้วย เจ้าของวิชาก็ควรได้รับการยกย่อง คำว่า “สล่า” คงเป็นคำที่ทันสมัยในยุคนั้น ก็เลยใช้คำนี้เรียกช่างผู้มีฝีมือทางช่างแขนงต่างๆ ในล้านนาอย่างแพร่หลาย แต่คำว่าช่างมีปรากฏหลักฐานมานานกว่าสมัยพญามังรายสร้างเวียงกุมกามโน่นแล้ว

รูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนล้านนาบ่งบอกฐานานุศักดิ์ได้ว่าเรือนแบบนี้เป็นเรือนเจ้านาย เรือนแบบนี้เป็นเรือนขุนนางหรือพ่อค้าวานิช เรือนแบบนี้ เป็นเรือนชาวบ้านราษฎร เรือนเจ้านายคูโอโง่ง การก่อสร้างประณีตประดิษฐ์ประดอยตกแต่งงามตา ซึ่งแน่นอนว่า เรือนเจ้านายย่อมมีช่างฝีมือดีเป็นผู้ปรุงเรือนเพื่อเอาใจเจ้านายหรือเอาฝีมือเข้าแลกกับอาμισลินจ้างหรือการเลี้ยงดูปู่เสื่อ เรือนขุนนางหรือพ่อค้าวานิช ผู้มีกำลังทรัพย์จ้างช่างฝีมือ มีความประณีตละม้ายคล้ายกัน ส่วนเรือนชาวบ้านราษฎรส่วนใหญ่ทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยการเกษตรกรรมและหาของป่า อาหารการกินเป็นปัจจัยหลัก ที่พักอาศัยเป็นปัจจัยรองลงมา คนไม่ได้กินดำรงชีพอยู่ไม่ได้ แต่คนไม่ได้อยู่บ้านหรือดูเรียบบ่อยมีชีวิตอยู่ได้ด้วยข้อจำกัดของการใช้ชีวิตที่ทุกอย่างต้องหาด้วยหยาดเหงื่อแรงกาย ยกตัวอย่างเช่น ถ้าอยากได้ไม้มาสร้างบ้าน ต้องเข้าไปป่าตัดไม้ ถ้าอยากได้ปลามาเป็นอาหาร ก็ไปตัดไม้ไผ่มาจักสาน เครื่องมือจับปลา พอทุกอย่างต้องทำด้วยพลังแรงกายมันเกิดความอ่อนล้าเลยนำพาความถอดใจและท้อถอย การทำงานจึงเน้นให้ใช้งานได้เป็นสำคัญ ความประณีตประดิษฐ์ประดอยเป็นเรื่องไม่จำเป็นนัก ทำให้เกิดลักษณะสถาปัตยกรรมแบบช่างพื้นบ้าน ผมเคยทำงานกับช่างรุ่นคุณลุงคุณตา ส่วนมากตั้งแต่นายช่างใหญ่(สลาแก้ว) จนถึงกรรมกร มีอาชีพหลักเป็นชาวนา พอถึงฤดูทำนา การก่อสร้างจำเป็นต้องหยุดเพื่อไปทำนา ปลุกนาเสร็จจึงจะกลับมาว่ากันต่อ และมักจะมีคำพูด ประมาณว่า “มออีก้อเอาแล้วก่า จะได้ป็นแล้วป็นได้อยู่” (เท่านี้ก็พอแล้ว จะได้เสร็จไวๆ จะได้อยู่บ้านใหม่ไวๆ) การก่อสร้างแบบทำไวๆ ไม่ค่อยเนียบ มันก็มีเสน่ห์ในตัวของมัน แต่บางครั้งบางทีด้วยนิสัยแบบทำให้เสร็จเร็วๆ ที่ติดตัวช่างเหล่านั้นก็มักเป็นปัญหากับงานที่ต้องการความเรียบร้อยของงานค่อนข้างสูง เป็นไม้แป้นไม้มาระหว่างผู้ออกแบบ เจ้าของบ้าน และนายช่างที่ต้องทำความเข้าใจปรับแก้กัน

ก่อนจะรักษาสິงใดไว้จำเป็นต้องเข้าใจไปที่มาสิ่งที่จะรักษาให้ถ่องแท้เสียก่อน เมื่อมองดูเรือนเก่าล้าสมัยนั้นแล้ว ให้มีจินตภาพมองย้อนไปในวิถีชีวิตของผู้คน ค้นหาจุดเริ่มต้นของการสร้างเรือน เชิญผู้อ่านได้มองย้อนอดีตไปพร้อมกัน มีข้อพิสูจน์แล้วว่า มนุษย์ดำรงชีวิตได้ด้วยอาศัยปัจจัยทั้งสี่ อันได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม

อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เมื่อศึกษาในบริบทวิถีชีวิตของคนยุคก่อนในดินแดนล้านนาลงไปให้ลึกกว่ารูปแบบประเพณีตามจารีตประเพณีชุดต้นไม้ใช้ถึงราก ถ้าไม่ให้ได้แก่นแล้ว จะพบว่าปัจจัยทั้งสี่ที่กล่าวมานั้น ล้วนอยู่ในธรรมชาติรอบตัวทั้งสิ้น

ในวิถีชีวิต และวิถีปฏิบัติตามจารีตประเพณีของชาติพันธุ์ต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในดินแดนล้านนาสามารถสร้างปัจจัยสี่นี้ได้ด้วยการพึ่งพาตนเอง มืองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดส่งต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นเป็นร้อยเป็นพันปี ได้เรียงลำดับตามความสำคัญ ประการแรก เครื่องนุ่งห่ม เมื่อทารกแรกเกิดต้องมีผ้าอ้อมห่อหุ้มเป็นดักแด่เพื่อให้ความอบอุ่นแก่ลูกน้อย คนโบราณเมื่อมีลูกสาวก็มักจะสอนให้ลูกสาวทอผ้าและเย็บปักถักร้อย ปลุกต้นฝ้าย เก็บดอกฝ้าย ฟั่นเป็นเส้นด้าย ทอเป็นผืน แล้วตัดเย็บเป็นเครื่องนุ่งห่มที่นอนหมอนมุ้งไว้ใช้ในครัวเรือน เป็นครัวทาน(เครื่องไทยธรรม) และเป็นของกำนัลใส่ขันคำหัวผู้อาวุโส ประการที่สอง อาหารการกินนั้นหาได้ตามบริเวณบ้านนั้นแล ไร่ที่เลี้ยงไว้ พริก ขิง ข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด และกับผักกลาบ แก้วน้ำพริก ปลุกไว้ใกล้น้ำบ่อ(บ่อน้ำ) ที่พ่อเฒ่า(พ่อตา) กับลูกชาย(ลูกเขย) ช่วยกันขุดบ่อแล้วก่อดินก่(ก่ออิฐ) เป็นผนังบ่อ ไว้ตักใส่น้ำหม้อ(หม้อน้ำดินเผา) กรอกใส่ nádัน(คนโทดินเผา) ไว้ดื่มกิน น้ำจะมีความเย็นตามธรรมชาติ ตักใส่โถงตั้งไว้บนชานเรือน ไว้ล้างผักและใส่อาหาร ตักใส่โถงหัวบันไดไว้ใส่น้ำล้างเท้าก่อนขึ้นเรือน บริเวณน้ำบ่อมักจะทำตอมอาบน้ำ พื้นที่ดินบ่อบึงสายตาขณะอาบน้ำ น้ำที่จากตอมอาบน้ำจะลงดินกระจายโดยรอบผืนดินมีความชุ่มชื้น พืชผักเจริญเติบโต บริเวณบ้านยังปลุกต้นไม้ที่กินยอดใบได้ มีต้นมะม่วงที่ใบอ่อนเอามาทำไส้ปลาต้ม เรียกไส้ผักม่วง กินแก้ลมกับผักผึ่ปู้ยา อีกสำหรับหนึ่งแกงหน่อไม้รวก(ไผ่รวก) ไผ่บงคาย(ไผ่บงคาย) ที่ปลุกไว้หลังบ้าน ถ้าไผ่เอาทำเครื่องจักสานเป็นเครื่องมือดำรงชีพ หน่อมันเอามาแกงใส่ปลาจี่(ปลาเผา) ใส่ผักหละ(ชะอม) และผักแค(ชะพลู) ปรุงรสด้วยปลาร้าที่หมักไว้เมื่อปิกลาย กับน้ำปูดใหม่ในต้นฤดูฝนนี้ สองสำหรับนี้เป็นตัวอย่าง มีพืชผักอีกมากมายที่นิยมปลุกกันในคุ้มบ้าน ทั้งให้ร่มเงา กินยอดได้ และกินผลได้ ต่างชนิดต่างสลับกันผลัดใบทยอยอดหมุนเวียนทุกช่วงฤดูกาล แลเมสวยงามเป็นไม้ตกแต่งภูมิทัศน์ไปในตัว ส่วนกุ่ม หอย ปูปลา สัตว์น้ำนานา

สามารถหาได้ตามแหล่งน้ำและในนาข้าวใกล้ๆ บ้าน
อยากกินอาหารป่าก็เข้าป่า หาเก็บผัก เก็บเห็ด และดัก
ล่าสัตว์ อุปมาเหมือนเป็นซุสเปอร์มาร์เก็ตอันกว้างใหญ่
ไพศาลมีวัตถุดิบทำอาหารเลิศรส ขึ้นอยู่ที่ความสามารถ
เฉพาะตนจะสรรหาได้ ทักษะการหาอาหารนี้เป็นความ
รู้ที่เรียนรู้สืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่น ในสมัยก่อนก็จะมีแต่
เกลือกระมังที่ต้องหาซื้อจากต่างแดนเพราะไม่ใช่ทุกที่
จะมีเกลือ ประการที่สาม ที่อยู่อาศัย การสร้างบ้านแปง
เมืองของคนชาติพันธุ์ไท(ไท) ไทยวน ไทลื้อ ไทยอง ไท
เขิน ไทใหญ่ ซึ่งเป็นประชากรหลักของดินแดนล้านนา
มีรูปแบบการสร้างที่คล้ายคลึงกัน การเลือกภูมิศาสตร์
ที่ตั้งหมู่บ้าน มักดูศักยภาพของพื้นที่ ว่าพื้นที่นั้นอยู่ใกล้
แหล่งน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคหรือไม่ เป็นพื้นที่ราบเชิง
เขา หรือที่ดอนน้ำท่วมไม่ถึง สำหรับสร้างบ้านเรือนและ
ศาสนสถาน ลาดเตอเนื่องเป็นที่ราบลุ่มสำหรับทำนา
ข้าว และอยู่ใกล้แหล่งทรัพยากรป่าไม้ มีต้นไม้ที่สามารถ
ตัดมาสร้างเรือน เป็นแหล่งหาอาหารป่า

การสร้างเรือนเมื่อคู่บ่าวสาวแต่งงานเป็นคู่ส่วนตัว
เมีย ตามจารีตจะอาศัยอยู่ในเรือนเดียวกันกับพ่อแม่
ฝ่ายสาว เพื่อให้ฝ่ายหญิงเรียนรู้การเป็นแม่ศรีเรือนจาก
แม่ ส่วนฝ่ายชายอยู่ใช้แรงกาย รับผิดชอบทำอะไรทำนา
ตอบแทนพ่อตาแม่ยายที่ยกลูกสาวให้ จนถึงคราวสมควร
แก่กาล พร้อมลงตั้ง(ออกเรือน) สร้างเรือนพักหลังแรก
ตามจารีตนิยมว่าต้องเป็นเรือนไม้บั่ว(ไม้ไผ่) สร้างกัน
อย่างง่าย ๆ โครงสร้างทำด้วยไม้ไผ่ มุงหลังคาด้วยหญ้า
คา หรือตองตึง(ใบต้นพลวง) เรือนลักษณะนี้มีอายุการใช้
งานประมาณ 2-3 ปี ในระหว่างนี้เมื่อว่างเว้นจากการทำ
ไร่ทำนาแล้ว เป็นช่วงเวลาเข้าป่าตัดไม้เพื่อนำมาสะสม
สำหรับสร้างบ้าน เรียกว่า “ริบไม้”(อ่านว่าฮิบไม้) แล้วจะ
รู้ได้อย่างไรเล่าว่าต้องใช้ไม้ขนาดเท่าไร จำนวนเท่าใด
ถึงจะตัดไม้ได้ครบสำหรับการสร้างบ้านหนึ่งหลัง สมัยนั้น
ไม่มีแบบก่อสร้าง และรายการประมาณการก่อสร้างที่จะ
บอกขนาด และจำนวนวัสดุเหมือนยุคปัจจุบันเป็นแน่ วิธี
การที่ง่ายที่สุดที่จะรู้ขนาด และจำนวนไม้ได้คือการลอก
เลียนแบบจากเรือนที่สร้างมาก่อนแล้ว เวลาจะไปตัดไม้ก็
ต้องวางแผนแล้วว่า ฤดูกาลปีนี้จะเข้าไปเอาไม้มาทำเสา
ก่อน ไม้ทำเสาก็ต้องรู้ก็ว่าต้องเป็นไม้ชนิดใด ขึ้นอยู่
ในป่าแถบไหน ความรู้เหล่านี้เป็นภูมิปัญญาที่ถ่ายทอด
กัน จากการค้นคว้าข้อมูลตอนเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ห้า

ทำวิทยานิพนธ์ เรื่องโรงเรียนช่างไม้ล้านนา ก็พอจะเจอ
ข้อมูลที่ใช้อ้างอิงทางวิชาการได้พอสมควร แต่องค์ความ
รู้เหล่านี้ยังกระจุกกระจายอยู่กับผู้รู้ทั้งหลายที่นับวันจะ
ล้มหายตายจากด้วยความล่วงไปแห่งสังขารอยู่ทุกชั่ว
ขณะ กาลเวลาจะกลบฝังให้จมลงใต้ผืนดิน ควรอย่างยิ่ง
ที่ต้องรีบเร่งเรียนรู้และรักษาไว้ มีความจริงอยู่ว่าความ
รู้ทางช่างไม้อาจรักษาไว้เป็นแค่ตำรา หากแต่ต้อง
รักษาด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ถ่ายทอดด้วยการทำงาน
ให้เห็นจริงดังเช่นบรรพชนทำตามกันมา เมื่อเรียนรู้แล้ว
ฝึกฝนเคี่ยวกรำจนชำนาญ เกิดทักษะ เมื่อทักษะแก่กล้า
จนมีความรู้ความเข้าใจแจ่มแจ้งตลอด จะบังเกิดการพลิก
แพลงต่อยอดภูมิปัญญาพัฒนาให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

ไหนๆ ก็ไหนๆ ขอวิพากษ์การเรียนการสอนวิชา
สถาปัตยกรรมที่เคยได้ร่ำเรียนมาชักน้อย ซึ่งเนื้อหาที่
สอนกัน ทั้งเรื่องของประวัติศาสตร์ล้านนา และรูปแบบ
องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นล้านนามิเนื้อหา
ครบถ้วนดังมาอยู่แล้ว แต่เนื้อหาที่ผมจะได้อธิบายต่อ
จากนี้ผมไม่เคยได้เรียน หลังจากเรียนจบได้รับปริญญา
เป็นศรีสง่าให้พ่อแม่ได้เก็บไว้ในตู้โชว์แล้ว มีโอกาสได้

เทคนิคการเข้าไม้ ที่เกิดจากการเรียนรู้ภูมิปัญญาเชิงช่างของสล่า

ทำงานประกอบสัมมาชีพเกี่ยวกับงานที่ใช้ทักษะฝีมือทางเชิงช่างไม้ ฝึกฝนฝีมือลอกเลียนองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่พบเห็นจนเกิดความชำนาญ ได้รับความยากง่ายการใช้กำลังแรงกายประกอบความเพียรในการสร้างงานแล้ว ลองจินตภาพมองย้อนไปดูบรรยากาศการทำงานของคนในอดีตพบข้อมูลที่พอจะบอกเล่า ในเรื่องราวของการเลือกลักษณะไม้ที่ดีสำหรับใช้ในการก่อสร้างเรือนพื้นถิ่นล้านนา ถ้าจะให้อธิบายแบบพิสดารคงเขียนได้เป็นเล่มหนังสือเป็นแน่ จึงขอยกเป็นประเด็นบอกเล่าพอสังเขปเป็นข้อๆดังนี้

1. ต้องรู้จักว่าไม้แต่ละชนิดที่ใช้ในการก่อสร้างเรือนพื้นถิ่นแถบนั้นเป็นไม้อะไร และนำมาใช้งานเป็นส่วนไหนขององค์ประกอบเรือน เนื้อไม้เป็นอย่างไร สี กลิ่น ไม้เป็นอย่างไร ลักษณะทางพฤกษศาสตร์เป็นเช่นไร ชอบขึ้นอยู่ตามภูมิประเทศแบบไหน ตัวอย่างเช่น ไม้สัก เนื้อไม้สีน้ำตาลอมเหลืองทอง เส้นไม้ตรง เนื้อไม้หยาบ ถ้าโกสัดตกแต่ง และชักเงาง่าย มีกลิ่นหอม ทนแดดทนปลวก ทนแดดทนฝน การยืดหดตัวต่ำ ความแข็งแรงปานกลาง ลักษณะลำต้นเปลาตรง ขนาดใหญ่ ความสูง 20-30 เมตร ใบใหญ่ พุ่มใบหนา ผลัดใบในหน้าแล้ง ออกดอกฤดูฝน ขึ้นตามพื้นที่ที่เป็นภูเขา ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีบ้างขึ้นในพื้นที่ราบที่น้ำไม่ท่วมขัง และในพื้นที่ที่เป็นดินปนทราย ไม้สักมักขึ้นเป็นหมู่ไม้สักล้วนๆ แต่ก็มักจะพบขึ้นร่วมกับไม้อื่นๆ ในป่าเบญจพรรณ คุณสมบัติไม้สักนี้ ถูกยกให้เป็นราชินีแห่งไม้ไม่สามารถใช้งานได้หลากหลาย สากกะเบือยันเรือรบ ก็คงไม่ใช่คำกล่าวอ้างเกินจริง

2. ความทนทานตามธรรมชาติของไม้แต่ละชนิด
3. ความแข็งแรงและการรับน้ำหนัก ตัวอย่าง ไม้ไม่แดง ไม้แฉะ(เต็ง) ไม้เปา(รัง) ไม้เคียน(ตะเคียน) ไม้รักฟ้า ไม้ชะเง้า(สาร) กลุ่มไม้เนื้อแข็ง ทนต่อแมลงและความชื้น ทำเป็นเสาเรือน ทำเป็นไม้เครื่องโครงสร้างรับน้ำหนัก สัมพันธ์กับหน้าต่างไม้ และช่วงพาด

4. ความยากง่ายในการแปรรูป

- เลียนล่อง (เลียนตรง)
- เลียนซัด (เลียนสับสน)
- การกินคมเครื่องมือ

5. ลักษณะทางกายภาพของต้นไม้ที่จะตัดมาใช้งาน

- ลำต้นเปลาตรง
- ไม้ไม่เป็นโพรง
- ไม้เป็นไม้สองนาง คือ ต้นไม้เมื่อขึ้นจากดินมาแล้วแยกเป็น 2 ลำ คนโบราณมีความเชื่อว่าไม้ลักษณะนี้มีผีอารักษ์อยู่ จะให้โทษแก่ผู้ตัดและผู้อยู่อาศัยบ้านที่สร้างด้วยไม้ลักษณะนี้

6. เครื่องมือที่ใช้ในการแปรรูปไม้

- การตัด ด้วยมูย(ขวาน) พร้า เลื่อย
- การผ่า โดยใช้ลิ้มตอกให้ไม้แตกเป็นซีกๆ
- การถาก ด้วยมูย(ขวาน) พร้า
- โกรก ด้วยเลื่อยตั้ง เลื่อยนอน แปรรูปไม้ เป็น ไม้ฝา ไม้พื้น ไม้เครื่องโครงสร้าง

การจะได้ไม้เพียงพอสำหรับสร้างบ้านซึกหนึ่งหลังนั้นต้องใช้พลังกำลังและความเพียรมากโข ส่วนเรื่องราวการควัไม้(เตรียมไม้) เพื่อปรุ้งเรือนนั้น ถ้ามีโอกาสคงได้อธิบายขยายความต่อ ฉะนั้นการอนุรักษ์เรือนโบราณ

ตัวอย่างผลงานโครงการบ้านสวน มาลาตา ปีที่ก่อสร้าง 2561-2563 สถานที่ก่อสร้าง อ.พาน จ.เชียงราย ผู้ออกแบบ ประเสก ฝาคำ

จำเป็นที่จะต้องรักษาร่องรอยที่ปรากฏอยู่บนเนื้อไม้ นั้นด้วย ขอวิงวอนว่าอย่าใช้เครื่องมือไฟฟ้าราคาหลักพันมาลบเกลื่อนร่องรอยของความอดสาเหแห่งยุคสมัย หรือถ้าจะใช้ขอให้ใช้ในส่วนที่จำเป็นจริงๆ มีเหตุผลที่รับฟังกันได้ ยุคสมัยปัจจุบันการสร้างใหม่ให้มีรูปลักษณ์โบราณทำได้ง่ายดายนัก แต่การจะอนุรักษ์วิถีปฏิบัติแบบดั้งเดิมนั้นหาคนทำอยากเย็นเหลือคณา

มาถึงประการสุดท้าย ปัจจัยข้อที่สี่ ยารักษาโรค ในสมัยนั้นคงมีตำหรับยาสมุนไพร และความเชื่อเรื่องผีและอาคมที่จะขจัดบรรเทาโรคภัยได้ แต่ถ้าทำปัจจัยสามประการที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านั้นให้ถูกต้อง กล่าวคือ การนุ่งห่ม ที่นอนหมอนมุ้ง หมั่นซักล้างตากแดด อยู่เป็นนิจ กินอาหารให้เป็นยา ออกแรงทำไร่ไถสวน เป็นการออกกำลังกาย ยังใช้แรงยังแข็งแรง การปลูกสร้างเคหะสถานถูกต้องตามหลักจารีตประเพณีปฏิบัติ เทียบเคียงได้กับหลักฮวงจุ้ยที่นิยมปัจจุบัน บ้านไม่อับชื้น ลมพัดผ่านได้ดี แสงสว่างเหมาะสม ปัจจัยทั้งสามประการนี้เป็นปราการด่านแรกที่จะสร้างภูมิคุ้มกันโรคได้ จริงหรือ

เท็จอย่างไรรันไม่อาจทราบได้ เป็นเพียงจินตนาการของคนยุคใหม่ที่พยายามมองย้อนกับไป ถ้าจะให้เข้าใจแจ่มแจ้งแล้วไซ้คงต้องลองกลับไปใช้ชีวิตในบริบทวิถีชีวิตยุคเก่าดูซึ่งก็เป็นเรื่องที่ยากอยู่ดี

ทั้งหมดทั้งมวลที่ได้บรรยายมานี้เพื่อจะตอบคำถามตามหัวข้อ คนรุ่นใหม่กับการอนุรักษ์เรือนโบราณ หากท่านมีข้อข้องใจเกิดขึ้นว่าจะอนุรักษ์ไปทำไมในยุคสมัยปัจจุบันนี้ ก็ขอให้ท่านพบคำตอบให้คลายสงสัยในเร็ววัน แต่สำหรับผมแล้ว ในฐานะสถาปนิกและช่างไม้ เมื่อพินิจวิเคราะห์ว่าตัวเราเป็นใครหนอ เหล่ากอของเราคือใคร ชุดค้ายไปให้ถึงราก ถ้าไม่ให้ได้แก่น ก็ได้ว่าตัวผมเองเป็นหลานคนไทยอง พ่อโหลงแม่โหลง(สรรพนามเรียกปู่ตายายของคนไทยอง) เป็นลูกคนองที่เกิดในแผ่นดินล้านนา บรรพบุรุษน่าจะถูกกวาดต้อนมาช่วงเก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าวใส่เมือง เราลูกหลานคนรุ่นใหม่จะบริวรรต คลีคลาย สถาปัตยกรรมจารีตของบรรพชนแบบนี้ ให้ร่วมสมัยสวยงาม และเคารพอ่อนน้อมต่อวิถีคิดดั้งเดิมได้อย่างไรเป็นเรื่องที่ทำหายและน่าสนุก

AFCP มีเรื่องเล่า

เรื่อง: ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี¹ และ ชุตินา พรหมาวรัตน์²

หลายคนคงนึกสงสัยและอยากรู้ว่า เรือนโบราณ ในพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ได้รับทุน AFCP สนับสนุนการอนุรักษ์ซ่อมแซมเรือน ล้านนาในพิพิธภัณฑ์นั้น มีต้นสายปลายเหตุอย่างไร จึง จะขอเล่าเรื่องทุนสนับสนุนนี้เพื่อให้ได้ทราบ และรู้ถึงที่ มาความสำคัญ พอได้เห็นภาพการดำเนินงานในช่วง ระยะ 2 ปีที่ผ่านมา

‘AFCP’ ย่อมาจากคำว่า Ambassadors Fund for Cultural Preservation เป็นชื่อ กองทุน เอกอัครราชทูตเพื่อการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม ของ กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา AFCP ก่อตั้งขึ้น มาเมื่อปี ค.ศ. 2001 เพื่อให้สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐฯ

ทั่วโลกได้มีส่วนในการสนับสนุนความพยายามของ ประเทศต่างๆ ในการอนุรักษ์สืบสานมรดกทางวัฒนธรรม ที่มีความเปราะบางและอาจสูญหายไปตลอดกาล หาก มิได้รับการปกป้องรักษา โดยการเปิดรับการคัดเลือก โครงการที่เสนอขอรับทุน AFCP จากประเทศต่างๆ เป็น ประจำทุกปี โดยในปี พ.ศ.2562 (ค.ศ. 2019) สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ยื่นเสนอ โครงการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมเรือนล้านนาโบราณ ผ่าน สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย เพื่อผ่านการกลั่นกรองเบื้องต้นในการคัดเลือกโครงการ ที่สมควรได้รับ และจากนั้นส่งไปยังคณะกรรมการ ส่วนกลาง ณ กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา

1 ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2 ฝ่ายส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เพื่อทำการคัดเลือกโครงการที่ส่งเสนอจากประเทศต่างๆทั่วโลกในรอบสุดท้าย โดยโครงการที่ได้ส่งไปนั้นได้รับผลการคัดเลือกเป็นอันดับสูงสุดของประเทศทั่วภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก ภายใต้ชื่อโครงการ “Conservation of Traditional Lanna Architecture in Chiang Mai (AFCP 2019)” หรือชื่อภาษาไทย “โครงการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมล้านนาโบราณในจังหวัดเชียงใหม่” สนับสนุนการอนุรักษ์เรือนไม้ล้านนาทางประวัติศาสตร์ 7 หลัง และ ย่างข้าว 2 หลัง ซึ่งตั้งอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานโบราณล้านนา สำหรับจัดฝึกอบรมด้านหัตถกรรมโบราณล้านนา และองค์ความรู้เชิงช่างให้คนรุ่นหลัง โดยมีช่วงระยะเวลาดำเนินการ 2 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2562-2564 (ค.ศ. 2019-2021) ทั้งนี้ได้มีการจัดพิธีมอบทุนรางวัลสนับสนุนจำนวน 150,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ อย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ.2562 ณ พิพิธภัณฑสถานโบราณล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีนายไมเคิล ฮีธ อุปทูตรักษาการแทนเอกอัครราชทูตสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย และนายณณ โอเนิลล์ กงสุลใหญ่สหรัฐฯ เชียงใหม่ เป็นผู้มอบทุนให้แก่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์ นิเวศน์ นันทจิต อธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พร้อมด้วยผู้บริหารมหาวิทยาลัยเป็นผู้รับมอบทุน โครงการ AFCP 2019 นี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นผู้อำนวยการโครงการ และเขียนขอรับทุนฯ

โดยได้เชิญศาสตราจารย์ ดร.ระวีวรรณ โอฬารรัตน์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมเรือนพื้นถิ่น จากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้เกียรติมาเป็นที่ปรึกษาโครงการ พร้อมด้วยคณาจารย์ด้านการอนุรักษ์เรือนไม้ล้านนา กลุ่มสล่า (ช่างล้านนา) และทีมบุคลากรของสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมได้ร่วมกันเป็นคณะทำงานในโครงการฯ

โครงการการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมล้านนาโบราณในเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ ปรับปรุงซ่อมแซมสภาพเรือนที่เก่าชำรุด โดยการสำรวจและจัดทำแบบรูปารายการโครงสร้างสภาพเรือนล้านนาโบราณ และการถอดองค์ความรู้ของการอนุรักษ์ผ่านการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านโครงสร้างทาง

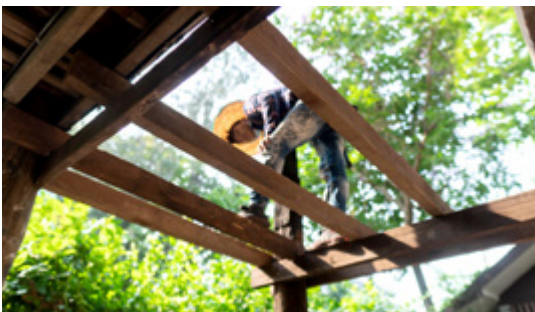
สถาปัตยกรรมของเรือนล้านนา ให้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษาผ่านเรือนไม้เก่าแก่อายุกว่าร้อยปี พิพิธภัณฑสถานเรือนฯ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาและผู้เยี่ยมชมได้เข้ามาเรียนรู้และรู้จักการอนุรักษ์เรือนล้านนาโบราณจากพื้นที่ดำเนินการจริง ทั้งนี้มุ่งเน้นการซ่อมแซมสภาพเรือนในพิพิธภัณฑสถานเรือนฯ จำนวน 7 หลัง และหลอมข้าวจำนวน 2 หลัง ที่มีอายุเก่าแก่และยังมีเคยได้รับการอนุรักษ์ซ่อมแซมมาเป็นเวลายาวนาน ให้มีสภาพมั่นคงแข็งแรง พร้อมกับการเก็บรวบรวมองค์ความรู้การอนุรักษ์ซ่อมแซมเรือนไว้เป็นฐานข้อมูล อันประกอบด้วยภูมิปัญญาของช่าง (สล่า) ล้านนาและได้เพิ่มช่องทางการเผยแพร่ให้มีการรับรู้ขยายไปในวงกว้าง ด้วยการบันทึกรูปแบบสื่อดิจิทัลออนไลน์

การอนุรักษ์ คือการรักษาไว้ให้คงอยู่ มีอยู่เป็นรูปธรรม และสามารถเล่าเรื่องราวต่างๆ ได้ในอนาคต โดยการนำเสนอประกอบของสิ่งที่อนุรักษ์นั้น เข้าผูกกันกลายเป็นเรื่องราว เชื่อมกับกับไวยากรณ์ต่างๆ ที่ผูกกันจนกลายเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทั้งเป็นเหตุผลที่สนับสนุนเรื่องราวได้โดยเห็นจากหลักฐานจริง ซึ่งเรือนโบราณล้านนา จึงเปรียบเสมือนไวยากรณ์หนึ่ง ที่จะทำให้การเล่าเรื่องราว และการศึกษาในอนาคตมีตำราเรียน ตำราค้นคว้าที่ได้จากรูปธรรมของเรือนที่อนุรักษ์ไว้

พิพิธภัณฑสถานโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เล็งเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์เรือนโบราณล้านนา และหลอมข้าวที่ได้รวบรวมเก็บรักษาไว้ให้คงอยู่ เป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาและเพื่อเป็นแหล่งความรู้ของพิพิธภัณฑสถานโบราณล้านนา เล่าเรื่องราวสาสนสู่อนาคต การเก็บรวบรวมเรือนโบราณล้านนา และหลอมข้าว ถือเป็นมรดกทางสถาปัตยกรรมล้านนาอันทรงคุณค่า โดยมีแนวทางการเก็บรักษาไว้ด้วยวิธีการอนุรักษ์แบบประยุกต์ทั้งภูมิปัญญาเชิงช่างสล่าแบบดั้งเดิม ผสมผสานกับความรู้ยุคและความเจริญของสังคมที่เปลี่ยนไป เช่น การใช้เครื่องมือช่างที่ช่วยผ่อนแรง หรือเครื่องมือช่างไฟฟ้าที่ปรับปรุงพัฒนาขึ้นตามยุคสมัย ควบคู่ไปกับการใช้เครื่องมือแบบพื้นบ้านและภูมิปัญญาฝีมือเชิงช่าง (สล่า) สร้างเรือนตามแบบยุคเดิม

การปรับปรุงซ่อมแซมเรือนโบราณล้านนา โดยการใช้เครื่องมือโบราณ

การดำเนินงานของโครงการ มีระยะเวลาการดำเนินงานรวมทั้งสิ้น 2 ปี เริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2562 ถึงเดือนธันวาคม 2564 และแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 (Phase 1)

การปรับปรุงซ่อมแซมเรือนชาวเวียงเชียงใหม่ (พญาปางลังกา) ดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซม ในวันที่ 16 มีนาคม - 14 พฤษภาคม 2563

การปรับปรุงซ่อมแซมเรือนกาแล(ฮุยผัด) ดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซม วันที่ 27 มิถุนายน - 25 สิงหาคม 2563

การปรับปรุงซ่อมแซมเรือนไทลื้อ(หม่อนตุ๊ด) ดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซม วันที่ 1 สิงหาคม - 29 กันยายน 2563

การปรับปรุงซ่อมแซม และการเคลื่อนย้ายหลองข้าวสารภี ดำเนินการในวันที่ 3 กันยายน - 1 พฤศจิกายน 2563

ระยะที่ 2 (Phase 2)

การปรับปรุงซ่อมแซมห้องข้าวหลวง (เลาหัวฉม)

การปรับปรุงซ่อมแซมเรือนพื้นบ้านล้านนา (อู่ยแก้ว)

การปรับปรุงซ่อมแซมเรือนพื้นถิ่นแม่แตง

การปรับปรุงซ่อมแซมเรือนทรงปั้นหยา (อนุสารสุนทร)

รายการที่ 1-4 ได้ดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซมพร้อมกัน ในวันที่ 9 มีนาคม - 6 มิถุนายน 2564

การปรับปรุงซ่อมแซมเรือนกาแลพญาวังค์ ดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซม เดือนตุลาคม - ธันวาคม 2564

การดำเนินงานของโครงการเป็นการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนโบราณล้านนา และห้องข้าว กับอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญคือ มีการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ผ่านการเสวนา และการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการต่างๆ โดยส่วนแรกที่เป็นปรับปรุงซ่อมแซมนั้นสามารถเข้าสู่สังเกตการณ์ภูมิปัญญาเชิงช่างของสถาปัตย์ที่เข้าปรับปรุงซ่อมแซมโดยสามารถเข้ามาสังเกตการณ์และ

ศึกษาได้ในเทคนิคการทำงาน รวมไปถึงวัสดุอุปกรณ์เชิงช่างและการใช้งาน รวมไปถึงองค์ความรู้ที่ถอดบทเรียนจากการปรับปรุงซ่อมแซมนั้น และได้เผยแพร่ลงบนเว็บไซต์ของสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เพจเฟซบุ๊กเพจ (Facebook Page) และการบันทึกการทำงานของช่าง เป็นสื่อดิจิทัลในส่วนการดำเนินงานปรับปรุงซ่อมแซมในแต่ละหลัง ของทั้งในช่วงระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ที่จัดทำการบันทึกเทคนิคเชิงช่างและภูมิปัญญาของสถาปัตย์ที่ถ่ายทอดผ่านการทำงาน รวมไปถึงพิธีกรรม ความเชื่อก่อนการดำเนินการบูรณะซ่อมแซม พิธีบวงสรวงพระภูมิเจ้าที่ และการขอมาดวงวิญญาณของบรรพบุรุษที่ปกปักรักษาเรือนและห้องข้าวอีกด้วย

สำหรับส่วนของการเผยแพร่องค์ความรู้ ภูมิปัญญาเชิงช่างสถาปัตย์ปรับปรุงซ่อมแซมเรือน ผ่านการเสวนา การฝึกอบรม และการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเป็นข้อมูล

ความรู้ด้านการอนุรักษ์ ที่ได้ดำเนินการในช่วงระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การเสวนา “เรือนโบราณล้านนากับการอนุรักษ์” ในวันพฤหัสบดีที่ 2 กรกฎาคม 2563 โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์สปีงค์ จรรย์สปีงศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชาวลิต สัยเจริญ อาจารย์จุลพร นันทพานิช และมีศาสตราจารย์ระวีวรรณ โอฬารรัตน์มณี ที่ปรึกษาโครงการฯ เป็นผู้ดำเนินรายการ ในการเสวนาครั้งนี้เป็นการดำเนินการผ่านระบบออนไลน์เฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ตามมาตรการการป้องกันในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ซึ่งมีผู้สนใจเข้าชมและให้ข้อเสนอแนะเข้ามาในระบบออนไลน์

ร่วมด้วย และได้ถอดการเสวนาเป็นเล่มสรุปข้อมูลความรู้ เพื่อเผยแพร่ไปยังคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทั่วภูมิภาคในประเทศ

กิจกรรมที่ 2 การจัดกิจกรรม “สล่าทอล์ค” (Artisans Talk) ในวันที่วันศุกร์ที่ 21 สิงหาคม 2563 ซึ่งเป็นการจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการให้นักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา และมหาวิทยาลัยแม่โจ้) รวมไปถึงบุคคลทั่วไปที่สนใจกิจกรรม เช่น การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การเข้าไม้รูปกากบาทในช่วงเช้า และในช่วงบ่าย ผู้เข้าร่วมได้ฝึกช่วยกันสร้างโครงเรือนเครื่องผูกจนสำเร็จ และตั้งไว้เป็นเรือนสาธิตการอยู่อาศัยดั้งเดิมด้วยวัสดุไม้ไผ่ ให้เข้าชมและศึกษา ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

กิจกรรมที่ 3 การจัดทำวีดิทัศน์ความรู้ “ถอดบทเรียนการซ่อมแซมสู่แม่แบบการอนุรักษ์เรือนโบราณล้านนา” โดยแบ่งออกเป็น 14 ตอน ภายใต้ 3 หัวข้อ คือ AFCP มีที่มา สล่าเล่า และลมหายใจของการอนุรักษ์ ซึ่งเป็นการจัดทำบันทึกสื่อวีดิทัศน์โดยการสัมภาษณ์ผู้มี ความรู้ ความเชี่ยวชาญที่ตรงกับเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์เรือนโบราณล้านนา และหลงข้าว องค์ความรู้ในเชิงช่าง ประสบการณ์ เทคนิคเชิงช่าง สล่าสร้างเรือน รวมไปถึงการนำองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ถ่ายทอด ต่อยอด และสืบสานให้คงอยู่ โดยบันทึกการถ่ายทำในสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูล เช่น การเก็บข้อมูลการใช้เครื่องมือ และการใช้เครื่องมือในการทำงานจากพื้นที่จริงของช่าง เป็นต้น

กิจกรรมที่ 4 การจัดนิทรรศการถาวร AFCP 2019 ภูมิปัญญาสล่าสร้างเรือน ณ ห้องโถงชั้นล่าง เรือนทรง

ปิ่นทยา(อนุสารสุนทร) มี 3 หัวข้อการจัดแสดง **วิถีชีวิตกับเรือนล้านนา** ภูมิปัญญาสล่าสร้างเรือน และ **เข้าใจในไม้** เป็นกิจกรรมที่ได้จากการตกผลึกจากการทำงานของโครงการตลอดระยะเวลา 2 ปี ผ่านการนำเสนอ นิทรรศการความรู้ผ่านภาพถ่าย ข้อมูลเรื่องเล่า ไปจนถึงการเก็บรวบรวมวัสดุอุปกรณ์เครื่องมืองานช่างเพื่อให้ได้เข้าใจ และได้เรียนรู้ในเทคนิคและภูมิปัญญาของสล่า(ช่าง)ในการสร้างเรือน และส่วนของเข้าใจในไม้ จะจัดแสดงไม้ที่ใช้ประกอบสร้างเรือนด้วยกัน 5 ประเภท คือ ไม้สัก ไม้เต็ง ไม้แดง ไม้รัง และไม้ประดู่ โดยข้อมูลดังกล่าวจะบอกถึงการใช้ไม้ด้วยว่า ใช้กับส่วนไหนของ

การประกอบสร้างเรือนที่เหมาะสม นิทรรศการนี้คาดว่าจะแล้วเสร็จในเดือนธันวาคม 2564 สำหรับเปิดตัวนิทรรศการเพื่อจัดพิธีการปิดโครงการในปลายเดือนมกราคมปี 2565

การดำเนินงานของโครงการฯ อยู่ในช่วงสภาวะวิกฤติของโรคระบาด Covid-19 จึงเป็นเหตุให้มีข้อจำกัดในการเข้าศึกษาข้อมูล และหาความรู้จากสถานที่จริง การดำเนินงานฝึกปฏิบัติของโครงการสามารถดำเนินการได้เฉพาะในช่วงระยะเวลาที่สถานการณ์ผ่อนคลาย แต่ก็ยังมีอุปสรรคในการจำกัดจำนวนและมาตรการการป้องกันแบบรักษาระยะห่าง (New normal - Social distancing) จึงได้ใช้แนวปฏิบัติปรับวิกฤติให้เป็นโอกาส โดยพัฒนาสื่อองค์ความรู้ให้ทันสมัย และเผยแพร่องค์ความรู้ในรูปแบบออนไลน์ เพื่อขยายการรับรู้ในวงกว้างทั่วโลก ง่ายต่อการเข้าถึงและสืบค้น ไม่ว่าจะเป็นช่องทางเฟซบุ๊กเพจ (Facebook Page) ช่องยูทูบ (Youtube Channel) รวมไปถึงเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง เป็นการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานให้ทันต่อสถานการณ์โลก

ในนามของพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะดำเนินงานโครงการทุกคนรู้สึกภาคภูมิใจและถือเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้รับมอบทุนรางวัล AFCP Grant (กองทุนเอกอัครราชทูตเพื่อการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม) จากกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาครั้งนี้เป็นอย่างสูง และต้องขอขอบคุณ คุณกัญชลี จิตต์แจ้ง ผู้เชี่ยวชาญอาวุโสด้านวัฒนธรรม และคุณไอลา บุนนาค ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ฝ่ายสื่อมวลชนและวัฒนธรรม สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย ผู้มีส่วนผลักดันในการให้คำแนะนำ การประสานงานในขั้นตอนรายละเอียด และการติดตามผล ตลอดจนข้อเสนอแนะต่างๆ ในช่วงระหว่างโครงการฯ เพื่อให้โครงการได้มีผลลัพธ์ที่ดีและเกิดประโยชน์สูงสุด

การสร้างองค์ความรู้ที่ตกผลึกจากการดำเนินงานที่ได้ครั้งนี้ นอกจากเพียงการซ่อมแซมเรือนฯให้มีสภาพสมบูรณ์เพื่อยืดอายุเรือนเท่านั้น แต่หากยังเป็นเสมือนการ “ต่อลมหายใจการอนุรักษ์เรือนอาศัย” ที่นับวันจะสูญหาย ถูกละทิ้งและผุพังไปตามกาลเวลาให้ยังคงคุณค่าอย่างยั่งยืน อยู่ในพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อันจะถูกจารึกและจดจำเป็นตำนานเรื่องเล่า AFCP 2019 ตราบเท่านาน

หลวงอนุสารสุนทรกิจ(สุนธี)

ในฐานะช่างภาพมืออาชีพคนแรก
ของเชียงใหม่¹

เรื่อง: รองศาสตราจารย์สมโชติ อ๋องสกุล²

ภาพถ่ายฟิล์มกระจก เมืองเชียงใหม่

โดย หลวงอนุสารสุนทรกิจ

1 ภาพบทความ จากหนังสือภาพถ่ายฟิล์มกระจกเมืองเชียงใหม่ของหลวงอนุสารสุนทรกิจ

2 ทีมงานจัดทำหนังสือภาพถ่ายฟิล์มกระจกของหลวงอนุสารสุนทรกิจ(สุนธี)

แม่ค้าในภาคหลวง และร้านค้าบนถนนท่าแพ ทั้งสองภาพนี้ถือเป็นภาพประวัติศาสตร์ ที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต และการค้าขายของเมืองเชียงใหม่ได้อย่างดี ซึ่งเป็นภาพที่นิยมนำมาใช้ในสื่อต่างๆ ทั้งหนังสือ วารสาร โปสเตอร์ ฯลฯ

ความนำ

โอกาสครบ 7 รอบนักขัตฤกษ์แห่งการจากไปของหลวงอนุสารสุนทรกิจ(สุนธีร์ ชั่วยังแสง) (พ.ศ. 2410-2477) ใน พ.ศ. 2562 ทายาทตระกูลนิมมานเหมินท์-ชุติมา ในนามบริษัทสุเทพจำกัด จัดทำหนังสือภาพถ่ายฟิล์มกระจกเมืองเชียงใหม่ของหลวงอนุสารสุนทรกิจ(สุนธีร์) 1 เล่ม และสนับสนุนการตีพิมพ์หนังสือชุมชนรอบวัดในเชียงใหม่:ประวัติศาสตร์ชุมชน ของผู้เขียน 1 เล่ม

หนังสือภาพถ่ายฟิล์มกระจกเมืองเชียงใหม่ของหลวงอนุสารสุนทรกิจ(สุนธีร์) เริ่มต้นตั้งแต่ พ.ศ. 2546 โดยทายาทพบภาพถ่ายฟิล์มกระจกฝีมือหลวงอนุสารสุนทรกิจ(สุนธีร์) จำนวน 94 ภาพ ต่อมาพบฟิล์มกระจกและสไลด์เพิ่มรวมเป็นจำนวน 444 ภาพ ล้วนเป็นภาพที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ต่อมาคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยแผนงานความทรงจำแห่งโลก ของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ(ยูเนสโก) ประกาศให้ขึ้นทะเบียนเอกสารมรดกความทรงจำแห่งโลกของประเทศไทยส่วนท้องถิ่น ประจำปี พ.ศ. 2559

คณะทำงานได้คัดเลือกภาพส่วนหนึ่งและแบ่งภาพตามเนื้อหาเป็น 5 ชุดคือ (1)แผ่นดินนี้ ทวีบุญ (2) ศรัทธา ปสาทะ (3)เส้นทางการค้า (4)เชียงใหม่และสยาม (5)ชั่วยังแสงสตูดิโอ โดยมีคำอธิบายภาพสั้นๆ ตามแบบแผนของหนังสือชุดภาพถ่าย มีประวัติของหลวง

อนุสารสุนทรกิจ “ผู้มาก่อนกาล” ของเชียงใหม่เป็นบทนำ ปิดท้ายเล่มด้วยตรชนีภาพ ภาพกล้องถ่ายรูป และสาแหรกของหลวงอนุสารสุนทรกิจ(สุนธีร์) (ดู ปกหนังสือภาพถ่ายฟิล์มกระจกเมืองเชียงใหม่ของหลวงอนุสารสุนทรกิจ)

ขณะที่ผู้เขียนมองภาพถ่ายในฐานะหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เห็นว่าถ้าอธิบายภาพตามที่ “อ่าน” ได้ จะมีคุณค่ายิ่งขึ้น จึงขออนุญาตทายาทของหลวงอนุสารสุนทรกิจ(สุนธีร์) นำบางภาพมาใช้เป็นปกหน้า ปกหลังและภาพประกอบในหนังสือชุมชนรอบวัดในเชียงใหม่:ประวัติศาสตร์ชุมชน โดยอธิบายภาพตามที่ “อ่าน” ได้จากภาพถ่าย(ดู ปกหน้าและปกหลัง ชุมชนรอบวัดในเชียงใหม่:ประวัติศาสตร์ชุมชน พร้อมคำอธิบายภาพ)

อย่างไรก็ดี ภาพมีจำนวนมากและหนังสือทั้งสองเล่มมีเผยแพร่แล้ว บทความนี้จึงขอนำเสนอเฉพาะภาพเกี่ยวกับบุคคลและเหตุการณ์สำคัญ

1. คนแซ่แต่

นายซ้อ และนางหงษ์ แซ่แต่ อพยพขึ้นมาจาก “ท่าดินแดง” เมื่อสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ตั้งบ้านเรือนครั้งแรกที่บ้านป่าขาม ตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีบุตรธิดา 12 คน หลังจากนายซ้อถึงแก่กรรม นางหงษ์ได้นำบุตรธิดา 12 คน มาตั้งบ้านเรือนที่บ้านช่างฆ้อง เมืองลำพูน

บุตรธิดา 11 คนใน 12 คนดังกล่าวต่างได้สืบสายกัน(บุตรคนแรกบวชเป็นภิกษุ ต่อมาเป็นเจ้าอาวาสวัดพวกช้าง) ทายาทได้รวบรวมไว้เมื่อ พ.ศ. 2543 มี 8 ชั่วคน รวมจำนวน 3,555 คน แยกตามนามสกุลมี 561 นามสกุล รวมนามสกุลสายสะใภ้อีก 261 นามสกุล เป็น 822 นามสกุล(ดู เอนก มังตรีสรรค์และวรวิมล ชัยรัตน์ ผู้รวบรวม **ชื่อ-หงษ์ แซ่แต่** เชียงใหม่:เชียงใหม่พรินต์ 2543, 414 หน้า)

2. รุนนายสุนธีร์ ชว่งแสง

(ต่อมาเป็นหลวงอนุสารสุนทรกิจ)

ตระกูลชุตินา และนิมมานเหมินท์เริ่มต้นมาจากสายลูกคนที่สองของนายช้อ และนางหงษ์ คือนางตุ้ยมีลูก 5 คน ทายาทคนหนึ่งสายนี้คือนางสาวคำเที่ยง แซ่ไค้(เขียนตามเอกสาร) (พ.ศ.2411-2473) แต่งงานกับนายสุนธีร์ ชว่งแสง(หลวงอนุสารสุนทรกิจ)(พ.ศ. 2410-2477) บุตรชายของนางแว่น(ลูกคนที่ห้าของนายช้อ และนางหงษ์) กับนายต้อย แซ่ฉั่ว(มาจากบ้านตัวเง (ตัวยู) อำเภอเทิงไ้ จังหวัดชวเถา มณฑลทลวงต้ง)

นายสุนธีร์เกิดที่ลำพูน ช่วงอายุ 2 ขวบอยู่กับพี่สาวที่ปากบ่อง ลำพูน ขณะที่บิดาย้ายมาอยู่ที่ตำบลวัดเกต เชียงใหม่ จนอายุได้ 16 ปี จึงย้ายมาอยู่กับบิดาที่ย่านวัดเกต เชียงใหม่ ช่วยค้าขาย ได้หัดลูกคิด หัดยิงปืน เรียนหนังสือเมืองกับพี่ชาย เรียนหนังสือไทยกับพระสงฆ์ที่วัดอุปกุตไทย (บันทึกประวัติของหลวงอนุสารสุนทร(สุนธีร์ ชว่งแสง) 1 ธันวาคม พ.ศ. 2475 ธรรมเทศนาเรื่องประโยชน์ปัจจุบัน ของพระมหาพรหม พันธุเสนา หลวงอนุสารสุนทรกิจ พิมพ์แจก)

หลังจากบิดาถึงแก่กรรมได้ร่วมหุ้นกับจีนฮูและนายขาวหรือนายหมา ไค้ निक(ต่อมาคือหลวงนิกรจีนกิจ) ตั้งร้านหย่งไท่เฮง ถนนท่าแพ บนที่ดินของนายพุท แซ่ไค้(ต่อมาคือขุนศรีบุรีภิมภยไ้ช้นามสกุลบุรี) น้องชายของนางคำเที่ยง แซ่ไค้(พ.ศ. 2411-2473)

นายสุนธีร์ค้าขายที่ร้านหย่งไท่เฮง ถนนท่าแพ 6-7 ปี ก็แยกตัวมาตั้งห้างชว่งแสง ที่ถนนวิยานนท์ สร้างบ้านตึกเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2440 เป็นอาคาร 2 ชั้น ชั้นล่างขายของสมัยใหม่ ชั้นบนเป็นสำนักงานธุรกิจ ทายาทรุ่นต่อมาเรียกตึกแดง และตึกขาว (เรื่องเดียวกันและอนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพศาสตราจารย์อ้น นิมมานเหมินท์ 2540 หน้า 75-77)

หลวงอนุสารสุนทรกิจ และนางคำเที่ยง ชุตินา
วันเปิดตึกสุตติกรรม โรงพยาบาลแมคคอร์มิค พ.ศ. 2471

เมื่ออายุ 21 ปี นายสุนธีร์ได้แต่งงานกับนางสาวคำเที่ยง แซ่ไค้(พ.ศ. 2411-2473) มีลูก 2 คนคือนางสาวกิมฮ้อ ชุตินา(พ.ศ. 2437-2524) และนายหยงฮั้วหรือนายแพทย์ยงค์ ชุตินา(พ.ศ. 2443-2507)

ต่อมานายสุนธีร์มีภรรยาอีกคนชื่อนางอโนชา สุวรรณรังษี มีลูก 5 คน ดังนี้ (1)นายสงัด บรรจงศิลป์ (พ.ศ. 2453-2531) (ต่อมาเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์คนเมืองรุ่นแรก)(2)นายเชื้อ อนุสารสุนทร(พ.ศ.2456-2518) (3)นางสาวกรองทอง ชุตินา(พ.ศ. 2459-2561) (4)นายวิพัฒน์ ชุตินา(พ.ศ. 2462-2523) (5)นายชวัลลภ ชุตินา(พ.ศ. 2467-2529) อดีต สส.พรรคประชาธิปัตย์ เชียงใหม่

จากภาพถ่ายฟิล์มกระจกฝีมือของหลวงอนุสารสุนทร(สุนธีร์) ทำให้ทราบว่านายสุนธีร์ เริ่มต้นด้วยการเป็นพ่อค้าทางเรือ โดยมีการเดินทางขึ้นล่องระหว่าง เชียงใหม่-กรุงเทพฯ ไม่ต่ำกว่า 50 ครั้ง

เมื่อมีโอกาสก็เดินทางออกไปประเทศข้างเคียง เช่น มะละแหม่ง และย่างกุ้งประเทศพม่า ระหว่างเดินทางทั้งทางเรือและทางบก นายสุนธีร์ได้ถ่ายภาพฟิล์มกระจกและสไลด์ไว้จำนวนมากเพื่อนำให้ทุกคนในครอบครัวได้ชมที่บ้านตึก เป็นการสร้างความอบอุ่นในครอบครัวที่นายสุนธีร์ได้ทำเป็นประจำ

ธุรกิจการค้าระยะแรกของนายสุนธีร์คือนำสินค้าเกษตรลงเรือหางแมงป่องไปขายที่กรุงเทพฯ ขาชื้อสินค้าสมัยใหม่ เช่น ยา อาหารกระป๋อง เครื่องจักร ฯลฯ จากต่างประเทศมาขายที่เชียงใหม่และได้มีธุรกิจให้กู้ยืมเงิน จำนำทองรูปพรรณ เครื่องประดับ ที่ดิน และมีธุรกิจเดินรถโดยสาร รถประจำทางระหว่างเชียงใหม่-ลำพูน

ขบวนเสด็จโดยม้าของเจ้านายสยาม
ผ่านหน้าห้างชัยยงแสง ถนนวิชยานนท์

ช่วงปี พ.ศ. 2460 ตั้งชื่อรถโดยสาร “คอกหมู” ว่า “พญาปราบ”(อ่านว่าพญาผาบ) และ “เจริญเมือง”(อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพศาสตราจารย์อ้น นิมมานเหมินท์ 2540 หน้า 78-79)

ห้างชัยยงแสง มีการติดต่อค้าขายกับห้างในกรุงเทพฯ เช่น ห้างเคียวอ้วนเฮง ห้างฮุยซุนโฮ และบริษัทเบอร์เนียวที่กรุงเทพฯ ทั้งได้ซื้อไหมจากประเทศจีนมาจำหน่ายแหล่งทอผ้าที่สันกำแพง และได้เป็นเจ้าภาษีนายอากรหมาก (เวียงรัฐ เนติโพธิ์ *ทุนเชียงใหม่ กรุงเทพฯ : Openbook 2552* หน้า 88-97)

ในสมัยรัชกาลที่ 6 นายสุนัฮได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นขุนอนุสารสุนทรกิจ กรมการพิเศษเมืองเชียงใหม่ ตั้งแต่วันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2453 ต่อมาได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นหลวงอนุสารสุนทรกิจ ใน พ.ศ. 2457

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2477 หลวงอนุสารสุนทรกิจ(สุนัฮ) ได้ดำเนินธุรกิจการค้าในนามของห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลอนุสารเชียงใหม่ ต่อมามอบให้นางกิมฮ้อ(พ.ศ. 2437-2524) บุตรสาวและนายกี นิมมานเหมินท์(พ.ศ. 2431-2508) ผู้เป็นทั้งหลานและบุตรเขยดำเนินกิจการสืบแทน

3. พ่อค้าจีน ตั้งร้านถ่ายรูปบ้านแรกในเชียงใหม่

นายสุนัฮ(พ.ศ. 2410-2477) ได้เรียนรู้เรื่องกล้องถ่ายรูป ซึ่งเป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ในสังคมไทยสมัยรัชกาลที่ 5 จากพระยาเจริญราชไมตรี(จ่านอง อำมาตย์กุล) ครั้งเป็นพระจรรยาฯ เสนาบดีธรรมประจักษ์นครเชียงใหม่(ต่อมาเป็นอธิบดีผู้พิพากษามณฑลพายัพ)

ขบวนแห่พระรูป พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าวิมลนาคนพิสี
พระราชธิดา ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ประสูติแต่พระราชชายาเจ้าดารารัศมี ที่แจ้งศรีภูมิ เชียงใหม่

ตั้งแต่อายุประมาณ 16-17 ปี

จากภาพถ่ายที่กำหนดอายุได้ คือ ขบวนแห่พระรูปพระเจ้าลูกเธอพระองค์เจ้าวิมลนาคนพิสี(ประสูติเมื่อ 2 ตุลาคม 2432 อายุ 3 ปีเศษ สิ้นเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2435) พระราชธิดาในรัชกาลที่ 5 กับพระราชชายาเจ้าดารารัศมี เมื่อ พ.ศ. 2432

ครั้งนั้นพระเจ้านครเชียงใหม่จัดกระบวนแห่มารับพระรูปเป็นกระบวนใหญ่ ข้าหลวงเชิญพระรูปตั้งบนพระยานมาศแล้ว ขบวนแห่ “พระรูป” จากบ้านพักข้าหลวงพิเศษริมแม่น้ำปิง ไปทางถนนท่าแพ เข้าในเวียงทางประตูท่าแพถึงสี่แยกกลางเวียงเลี้ยวไปออกประตูช้างเผือก เลี้ยวออกทางริมแม่น้ำปิง ถึงคุ้มท่าของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ บริเวณคุ้มท่ามีพลับพลาข้าราชการรวมทั้งข้าหลวงพิเศษแต่งชุดเต็มยศรอรับ พระเจ้าอินทวิชยานนท์ สวมเสื้อครุยและภูษาขึ้นรับพระรูปบนเกย เข้าทอดพระรูปอย่างสุดปลื้ม เชิญพระรูปขึ้นตึกแล้วตั้งบนพระยานมาศถอดคาน มียกพื้นหุ้มผ้าแดง 2 ชั้น และกระโจมข้างบนด้วยเครื่องสูง

จนเวลาบ่ายพระสงฆ์ 9 รูป เจริญพระพุทธมนต์ในบริเวณคุ้มมีการละเล่น เช่น มวย มีละคร มีการโปรยผลกลีบพฤษภ และบ่อนบ็อก ฉลองสมโภชกัน 4 วัน 4 คืน มีงานเลี้ยงอาหารมื่อค่ำแก่บรรดากงสุล และฝรั่งในเชียงใหม่ด้วย (ดู *สำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ*)

กรมศิลปากร คำกราบบังคมทูลของพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าโสมบัณฑิตย์ ข้าหลวงพิเศษ กราบบังคม ทูลรัชกาลที่ 5 ลงวันที่ 2 มีนาคม รศ.108)

เวลานั้นนายสุนธีอายุ 22 ปี ถือเป็นงานใหญ่ที่มีหลักฐานเป็นรูปภาพครั้งแรกในชีวิตช่างภาพของนายสุนธี

ต่อมาได้ตั้งร้านถ่ายรูปที่บ้านตึก ชื่อร้านถ่ายรูป “ชวียงแสง” โดยถ่ายด้วยฟิล์มกระจก มีบริการถ่ายภาพ ทั้งในสถานที่และนอกสถานที่

จากภาพถ่ายพันเอกพระทรงสุระเดช (อ้น บุนนาค) ข้าหลวงใหญ่มณฑลลาวเฉียง(พ.ศ. 2436-2442) ซึ่งถ่ายรูปดังกล่าวในร้านถ่ายรูปชวียงแสง แสดงว่าร้านถ่ายรูปชวียงแสงตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2442 ซึ่งเวลานั้นนายสุนธีอายุประมาณ 32 ปี

4. รูปถ่ายบุคคลสำคัญและเหตุการณ์สำคัญในเชียงใหม่

(1) ภาพชุดเจ้าหลวงและเหตุการณ์สำคัญ

1.1 ภาพเจ้าหลวงเชียงใหม่ เจ้าหลวงลำปาง และเจ้าหลวงลำพูน

ในฐานะพ่อค้า นายสุนธีและนางคำเที่ยง ชวียงแสง ติดต่อกับข้าราชบริพารตั้งแต่สมัยพระเจ้าอินทวิชยานนท์ ดำรงตำแหน่งเจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ 7(พ.ศ. 2413-2440) ผู้เป็นพระบิดาของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี(พ.ศ. 2416-2476) โดยคุ้มหลวงเป็นลูกค้าขาประจำของห้างชวียงแสง ซึ่งมีสินค้าสมัยใหม่จากต่างประเทศ ที่เจ้านายฝ่ายเหนือซึ่งมีกำลังซื้อนิยมใช้ได้แก่ สุรา กาแฟ นม ปลา น้ำมันก๊าด เกลื่อน้ำตาล บุหรี่ เครื่องแก้ว น้ำหอม กระเบื้อง หมวกฟาง ผ้าขนสัตว์ อาหารกระป๋อง ฯลฯ นายสุนธี และนางคำเที่ยง จึงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคุ้มหลวงและคุ้มเจ้านายในเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง

นายสุนธีจึงมีโอกาสดำเนินการถ่ายภาพพระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ 7 (พ.ศ. 2416-2440) ในวัยชราภาพ เมื่อประมาณ พ.ศ. 2437-2439 ที่คุ้มหลวง(ปัจจุบันคือบริเวณโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย) เวลานั้นนายสุนธีอายุประมาณ 28 ปี ถือเป็นภาพส่วนบุคคลที่หายากและเผยแพร่ครั้งแรก

ส่วนภาพเจ้าอินทวโรรสสุริยวงศ์ เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ 8 (พ.ศ. 2444-2452) และภาพเจ้าแก้ววรัญญู เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ 9(พ.ศ. 2452-2482) ซึ่งไป

กรุงเทพฯ บ่อยได้ถ่ายรูปที่กรุงเทพฯ และมอบให้นายสุนธีและนางคำเที่ยงเป็นที่ระลึก

นายสุนธี ยังได้มีโอกาสดำเนินการถ่ายรูปเจ้าหลวงอีก 2 เมือง คือ

(1) เจ้าหลวงลำปางคนสุดท้าย คือเจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิต(บุญทวงศ์ ณ ลำปาง) (พ.ศ. 2400-2465) เจ้าหลวงลำปาง(พ.ศ. 2456-2465) พร้อมครอบครัวประกอบด้วย ขายา พระธิดา 5 องค์ หม่อม พี่เลี้ยงเด็กและเจ้านายขุนนางนครลำปาง

เจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิต(บุญทวงศ์ ณ ลำปาง) เจ้าหลวงองค์สุดท้าย พร้อมขายา แม่เจ้าเมืองขึ้น พระธิดา และผู้ติดตาม

(2) เจ้าหลวงลำพูนคือเจ้าอินทยงยศโชติ เจ้าหลวงลำพูนองค์ที่ 9(พ.ศ. 2438-2453) กับแม่เจ้ารถแก้ว (ม.ร.ว.รถแก้ว อิศรเสนา) อรรคเทวี พร้อมเจ้าน้อยตรุนดารา(เจ้าน้อยดาวซ้อน) ณ ลำพูน ราชบุตรของเจ้าหญิงสอ่งหล้า ณ เชียงใหม่

เจ้าอินทยงยศโชติ เจ้าหลวงลำพูนองค์ที่ 9 กับแม่เจ้ารถแก้ว (ม.ร.ว. รถแก้ว อิศรเสนา) ขายา และเจ้าน้อยตรุนดารา หรือเจ้าน้อยดาวซ้อน ราชนัดดา

1.2 ภาพเมรุและขบวนแห่พระศพพระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ 7(พ.ศ. 2413-2440) เมื่อวันที่ 24 เมษายน ร.ศ. 120(พ.ศ. 2444)

พระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ 7(พ.ศ. 2413-2440) เป็นพระบิดาของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี(พ.ศ. 2416-2476) พระเมรุจึงพิเศษโดยรัชกาลที่ 5 พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้จัดทำเมรุรูปทรงปราสาทแบบจตุรมุขคล้ายพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

เส้นทางแห่พระศพพระเจ้าอินทวิชยานนท์ ในวันที่ 24 เมษายน ร.ศ. 120 (พ.ศ. 2444) เวลาบ่ายโมง ชาวเชียงใหม่อัญเชิญพระศพออกจากคุ้มหลวงกลางเวียงขบวนแห่ไปทางคุ้มเจ้าคำตัน เลี้ยวไปทางถนนหน้าวัดพระสิงห์ออกประตูแสนปุง ประตูโหยา เลี้ยวมาทางประตูขัวก้อม ประตูห้วยแคง ตัดทุ่งข้างคลานมาช่วงเมรุริมน้ำแม่ปิง (ดู *สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร สำเนาโปรแกรมการเมรุพระเจ้าอินทวิชยานนท์ พระเจ้านครเชียงใหม่ รัตนโกสินทร์ศก 120*)

เวลานั้นนายสุน่ออายุ 34 ปี ได้ถ่ายภาพชุดนี้ไว้เป็นภาพประวัติศาสตร์ยืนยันคติศึกษาเมือง ศพในเวียงต้องออกทางประตูแสนปุงและประตูโหยา ทิศตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นทิศกาลกิณีเมืองหรือมรณะเมือง

(2) ภาพชุดกษัตริย์และเจ้านายสยามเสด็จเชียงใหม่

2.1. ภาพชุดรับเสด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร (ต่อมาคือรัชกาลที่ 6) เสด็จนครเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2448

2.2. ภาพชุดพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 เสด็จนครเชียงใหม่เมื่อ พ.ศ. 2469

ภาพชุดเจ้านายจากราชสำนักสยามเสด็จตรวจราชการในนครเชียงใหม่โอกาสต่างๆ เช่น

2.3 พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงศ์ กรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม(พ.ศ. 2425-2452) ขณะดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมเพาะปลูก เสด็จตรวจราชการนครเชียงใหม่ พ.ศ. 2445 ผู้แต่งเพลง “ลาวดวงเดือน”

2.4 จอมพลสมเด็จพระอนุชาธิราช เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ (พ.ศ.2425-2463) ขณะดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารบก พ.ศ. 2458 เสด็จพร้อม “หมอเจ้าฟ้า” (ต่อมาเป็นสมเด็จพระ

จอมพลสมเด็จพระอนุชาธิราช เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ขณะทรงดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารบก เสด็จตรวจราชการมณฑลพายัพพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ามหาดลลิตยเดช กรมขุนสงขลานครินทร์ (สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก) เมื่อ พ.ศ. 2458

พระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก : พ.ศ. 2434-2472)

2.5 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ(พ.ศ. 2405-2486) เสด็จนครเชียงใหม่ พ.ศ. 2468 เพื่อเตรียมรับเสด็จรัชกาลที่ 7 ซึ่งมีหมายกำหนดการเสด็จเยือนนครเชียงใหม่ 22 มกราคม - 5 กุมภาพันธ์ (ปลายปี) พ.ศ. 2469

2.6 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าหญิงศรีสุทนต์ (พ.ศ. 2424-2487) ตรวจราชการที่เชียงใหม่

2.7 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดโชดิศกุล (พ.ศ. 2424-2479) ตรวจราชการที่เชียงใหม่ และพักผ่อนส่วนพระองค์เพราะทรงมีเจ้าเล็ดดาคำ ธิดาของเจ้าราชวงศ์ (เจ้าน้อยเลาแก้ว) เป็นหม่อม มีธิดา 2 คนคือหม่อมเจ้าฉัตรสุตาและหม่อมเจ้าภัทรลัดดา

(3) ภาพข้าหลวงใหญ่และครอบครัว

พันเอกพระยาทรงสุรเดช(อ้น บุนนาค) ข้าหลวงใหญ่มณฑลลาวเฉียง(พ.ศ. 2435-2442)ใช้บริการทั้งในร้านและนอกสถานที่ ทั้งในราชการและในครอบครัว

นายสุน่อได้ถ่ายภาพพันเอกพระยาทรงสุรเดช (อ้น บุนนาค) ข้าหลวงใหญ่มณฑลลาวเฉียง(พ.ศ. 2435-2442) พร้อมเจ้านายและข้าราชการสยาม ในพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา หน้าวิหารวัดเจติยหลวง และได้ถ่ายภาพ ข้าหลวงใหญ่มณฑลลาวเฉียง(พ.ศ. 2435-2442) และข้าราชการสยามตรวจงานราชการ

นายพันเอก พระยาทรงสุรเดช(ที่สามจากขวามือ)
ข้าหลวงใหญ่มณฑลลาวเฉียง และนายพุก บุรี(ขวามือ)

ข้าราชการทหารสยามด้านหน้าวิหารหลวง วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร

นายสุนัธได้ถ่ายภาพครอบครัวของพันเอกพระยาทรงสุรเดช(อัน บุนนาค) ข้าหลวงใหญ่มณฑลลาวเฉียง(พ.ศ. 2435-2442) อัมลูกพร้อมผู้ติดตาม เด็กคนนั้นคงเป็น ดช.สุริยนต์ บุนนาค ซึ่งเกิดจากเจ้าหญิงกาคำ ณ เชียงใหม่ธิดาของเจ้านานสมมนุชย์ ภริยาชาวเชียงใหม่ของพันเอกพระยาทรงสุรเดช(อัน บุนนาค) ข้าหลวงใหญ่มณฑลลาวเฉียง(พ.ศ. 2435-2442) และได้ถ่ายภาพยามพักผ่อน เช่น ภาพชุดพันเอกพระยาทรงสุรเดช(อัน บุนนาค) ข้าหลวงใหญ่มณฑลลาวเฉียง(พ.ศ. 2435-2442) เล่นน้ำตกห้วยแก้ว เป็นต้น

(4) ภาพข้าหลวงยุติธรรมและครอบครัว

นายสุนัธเรียนรู้เรื่องกล้องถ่ายรูปจากพระยาเจริญราชไมตรี(จ่านง) ข้าหลวงยุติธรรม อดีตผู้พิพากษาศาลเชียงใหม่ พระยาเจริญราชไมตรี(จ่านง) เป็นบุตรของพระยาเพชรพิไชย(เจิม) มีลูกกับ คุณหญิงมรกฏ 4 คน

4.1 นายสุนัธได้ไปถ่ายรูปพระยาเจริญราชไมตรี(จ่านง) ในงานราชการ เช่น พิธีถือน้ำสัตยา ภาพหมู่ข้าราชการฝ่ายตุลาการเชียงใหม่ ฯลฯ

4.2 ถ่ายรูปครอบครัว พระยาเจริญราชไมตรี(จ่านง) เช่น ภาพคุณหญิงมรกฏแต่งกายแบบสตรีชั้นสูงของสยามมาถ่ายรูปที่ร้านชว่งแสง และนอกสถานที่ที่น้ำตกห้วยแก้ว ภาพลูกๆ ของพระยาเจริญราชไมตรี(จ่านง) ที่บ้านพักอดีตผู้พิพากษาศาลเชียงใหม่ 2 คน หนึ่งในนั้นคือ ดช.เฉลิม(ต่อมาเป็นพระศุลยกิจัสจรรักษ์)

(5) ภาพข้าราชการสยาม

งานถ่ายภาพบุคคลชุดใหญ่หลังจากเปิดร้านถ่ายรูปคือภาพชุดข้าราชการสยามหลังปราบปรามกบฏที่เมืองแพร่ ลำปาง พะเยา และอำเภอสันกำแพง เชียงใหม่

เมื่อ ร.ศ.121(พ.ศ. 2445) จึงมีภาพข้าราชการสยามในเชียงใหม่ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น เพื่อให้ครบทุกตำแหน่งตามระบบเทศาภิบาล

ในภาพชุดนี้จึงมีข้าราชการสยามทุกฝ่าย ทั้งข้าราชการฝ่ายพลเรือน ฝ่ายตำรวจ ฝ่ายทหารและฝ่ายตุลาการ ใช้บริการถ่ายรูปของร้านชว่งแสง ทั้งในและนอกสถานที่ ในชุดข้าราชการสังกัดต่างๆ ข้าราชการฝ่ายทหาร และตำรวจชั้นสัญญาบัตรใส่รองเท้า ชั้นประทวนไม่ใส่รองเท้า

ข้าราชการพลเรือน สวมถุงน่องรองเท้าหนัง มีหมวกและนิยมไว้หนวดตามพระราชนิยมในรัชกาลที่ 5 โดยถ่ายภาพเดี่ยว ภาพคู่ ภาพหมู่ในร้านถ่ายรูป โดยมีบริการถ่ายภาพข้าราชการนอกสถานที่ พาหนะที่ข้าราชการนิยมใช้ขณะนั้นคือจักรยาน

ภาพข้าราชการสยามเหล่านี้มีฟิล์มต้นฉบับที่ร้านชว่งแสง และมีเป็นชุดภาพที่มีบริการที่สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร โดยต่อมามีผู้นำเผยแพร่บางส่วน (เช่น งานของบุญเสริม สาตราภัย : พ.ศ. 2471-2560)

(6) ข้าราชการสยามกับครอบครัว

ข้าราชการสยามบางคนถ่ายรูปครบทั้งครอบครัวและบริวารในบ้าน ข้าราชการสยามบางคนถ่ายภาพกับครอบครัวครบพ่อแม่ลูกนอกสถานที่แล้วมาถ่ายรูปคู่กับภริยาในชุดอื่นในร้านถ่ายรูปอีก เช่น ชุดกิโมโน ทรงผมญี่ปุ่น ถือบัวแบบหญิงญี่ปุ่น และชุดนุ่งซิ่นต้อตีนต้อเอวแบบเมือง ทรงผมญี่ปุ่น

ข้าราชการสยามหลายคนได้ถ่ายรูปคู่กับภริยาที่เป็นคนเมือง แต่งชุดนุ่งซิ่นต้อตีนต้อเอวแบบเมืองมาถ่ายรูปโดยทางร้านได้จัดฉากอย่างเหมาะสมกับแต่ละคู่

ครอบครัวข้าราชการสยาม

ขุนนางสยามบางคนมีภริยาเป็น “คนจากบางกอก” นุ่งโจงกะเบนแบบสยาม ลูกสาวนุ่งผ้าซิ่นแบบเมืองเสื่อ แขนยาวแบบสยาม ลูกชายแต่งกายแบบผู้ดีสยาม ภาพรุ่นลูกจึงแต่งกายผสม ลูกสาวนุ่งซิ่นแบบเมือง เสื่อและผ้า พาดแบบสยาม ลูกชายแต่งกายแบบสยาม มีเด็กชายคนพื้นเมืองร่วมถ่ายภาพด้วย

ภริยาของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่บางคนไม่มาถ่ายรูปที่ร้าน นายสุนัซึ่งเวลานั้นคงเป็นขุนอนุสารสุนทรกิจแล้ว ก็ได้นำกล้องไปบริการถ่ายรูปที่บ้าน ซึ่งที่บ้านก็มีหญิงพื้นเมืองผู้รับใช้นั่งล้อมที่พื้นสนามหญ้า นั่งใกล้ผู้เป็นนาย ทำให้ครอบครัวประกอบ โดยในภาพที่ถ่ายนอกสถานที่ มีวันเดือนปีที่ถ่ายภาพปรากฏไว้ด้วย

(7) ขุนนางพื้นเมือง

7.1 ขุนนางพื้นเมืองเชียงใหม่คนหนึ่งที่มีภาพถ่ายคือพญาสามล้านศิริราชโยธา(เมือง ทิพยมณฑล) ต่อมาเป็น พระนายกคณานุการ กรมการเมืองนครเชียงใหม่ (ถึงแก่กรรมเมื่อ มีนาคม พ.ศ. 2484) มีภริยาชื่อนางจันดี มีลูก 4 คน ลูกคนโตชื่อบัวผัน ต่อมาแต่งงานกับนายเฮง นิกรพันธ์ บุตรชายของหลวงนิกรจินิกิจ(หมา แซ่ไค้ หรือบุญมา นิกรพันธ์) พ่อค้าจีนผู้มีสายสัมพันธ์พิเศษกับข้าหลวงใหญ่คนแรกที่สยามส่งขึ้นมาเชียงใหม่

7.2 ชายชุดชาติพันธุ์ทางพม่าใส่ถุงน่องรองเท้าแบบข้าราชการสยามนั่งคู่กับข้าราชการสยาม ทุกภาพทางร้านจัดฉากและองค์ประกอบงดงาม บางภาพมี “บอกขอ” (เครื่องเล่นจานเสียง) บนโต๊ะ บางภาพมีพานวางหนังสือปกแข็งภาษาต่างประเทศบนโต๊ะ ฯลฯ ถือเป็นความสามารถพิเศษอีกอย่างหนึ่งของหลวงอนุสารสุนทรกิจ(สุนัซึ่ง) ซึ่งแน่นอนว่าเวลานั้นทุกอย่างคิดเองจัดเองโดยไม่มีผู้ช่วย

คบตีชาวพม่ากับข้าราชการชาวสยาม

(8) พ่อค้าพื้นเมือง

พ่อค้าพื้นเมืองนิยมนำครอบครัวมาถ่ายรูปที่ร้าน ชวียงเสง เหมือนข้าราชการสยาม เช่น

8.1 ครอบครัวพ่อค้าจีนฮ่อในเชียงใหม่ พ่อสวมหมวกแขก ภริยาเป็นคนเมืองนุ่งซิ่นต่อตีนต่อเอว ลูกชายสองคนใส่หมวกแขก ลูกหญิงไว้จุกมีเครื่องประดับ

8.2 ครอบครัวชาวพม่าในเชียงใหม่ แต่งกายแบบพม่าทั้งชายและหญิง ภริยาชาวพม่าแต่งกายสวยงามประดับผมด้วยดอกไม้มีมือคิบบุหรี่ม้วนโต และครอบครัวชาวไทยใหญ่

(9) ญาติผู้ใหญ่และพ่อค้าจีน

ผู้ที่มาถ่ายภาพที่ร้านชวียงเสงที่สนิทสนมที่สุดมี 2 กลุ่ม คือญาติผู้ใหญ่และพ่อค้าคนจีน ซึ่งเป็นคนจีนที่เดินทางมาจากประเทศจีนมาตั้งถิ่นฐานในเชียงใหม่

9.1 การแต่งกายของญาติผู้ใหญ่และพ่อค้าชาวจีนในภาพ แต่งกายแบบชุดจีนไว้ผมหางเปี๊ยะจีน แบบชาวจีนสมัยราชวงศ์ชิง ซึ่งแมนจูแห่งราชวงศ์ชิง(ค.ศ. 1644-1911 หรือ พ.ศ. 2187-2454) บังคับให้ชาวจีนโกนผมด้านหน้าถึงกลางศีรษะ ส่วนต่อจากนั้นให้ปล่อยยาว เมื่อยาวแล้วก็ถักหางเปี๊ยะ ถ้ายาวมากๆ ก็เอามาพันรอบศีรษะ

9.2 พ่อค้าจีนบางคนมีภริยาเป็นคนเมือง ดังนั้นจึงปรากฏภาพครอบครัวที่ พ่อและลูกชายคนโตแต่งชุดจีนไว้ผมเปี๊ยะจีน ส่วนแม่เป็นคนเมือง นุ่งซิ่นต่อตีนต่อเอว เสื่อแขนยาว ลูกสาว 2 คนนุ่งซิ่นเสื่อแขนยาวพาดผ้า สะห้วยแล่งแบบเมือง ลูกคนเล็กไว้จุกแบบสยาม

9.3 ภาพญาติผู้ใหญ่ของนายสุนัซึ่ง คือนายมาน แซ่แต้ ลูกคนที่ 7 ของนายซ้อและนางหงส์ แซ่แต้ และนายหน้อย แซ่แต้ ลูกคนที่ 11 ของนายซ้อและนางหงส์ แซ่แต้

ครอบครัวพ่อค้าชาวจีนในเชียงใหม่

และหลวงนิกรจีนกิจ(หมา แซ่ไค้ หรือบุญมา นิกรพันธ์) รวมทั้งนายพุท แซ่ไค้(อ่านว่านายปัก) (ต่อมาเป็นขุนศรีบุรีภิรมย์) น้องชายของนางคำเที่ยง(ภริยาของหลวงอนุสารสุนทรกิจ) ก็ล้วนแต่งชุดจีนและไว้ผมเปียจีน

อย่างไรก็ตาม ลูกจีนในเชียงใหม่ที่ไม่เคยไปเมืองจีน ในวัยเด็กก็ต้องโกนหัวและไว้ผมเปียจีน ดังเห็นได้จากภาพถ่ายของนายสุนธี ผู้ถ่ายภาพซึ่งเป็นลูกคนจีน ไม่ได้ไปเมืองจีนในวัยเด็ก นายสุนธีไปเมืองจีนในวัยหนุ่ม เมื่อ พ.ศ. 2440(ค.ศ. 1897) ขณะอายุ 30 ปี ก็โกนหัวไว้ผมเปียแบบจีน รวมทั้ง ดช.หยั่งฮั่ว(ต่อมาคือนายแพทย์ยงค์ นิมมานเหมินท์(พ.ศ. 2443-2507) ในวัยเด็กก็ไว้ผมเปียจีน(ดู ภาพหลวงอนุสารกับ ดช.หยั่งฮั่วนั่งบนรถยนต์) แสดงว่าคนจีนในเชียงใหม่ยุคก่อนการปฏิวัติของ ดร.ขุนยต์เซน(ภาษาจีนกลางอ่านว่าขุนจงซาน) ในวันที่ 10 เดือน 10 ค.ศ.1911(พ.ศ. 2454) นั้นทุกคนไว้ผมเปียจีน

หลังการปฏิวัติวันที่ 10 เดือน 10 ปี ค.ศ.1911(พ.ศ. 2454) ดร.ขุนยต์เซน ล้มราชวงศ์ชิงสำเร็จ คนจีนทั้งในและนอกประเทศจึงก็เลิกโกนหัวไว้ผมเปีย แต่งกายแบบจีนสมัยใหม่ใส่เสื้อแบบ ดร.ขุนยต์เซน(ภาษาจีนกลางอ่านว่าขุนจงซาน) คือ เสื้อจางซานจวง ภาพชุดพ่อค้าจีนในหนังสือเล่มนี้จึงเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญอย่างหนึ่ง

(10) ภาพชุดเกี่ยวกับชาวต่างประเทศและคนในบังคับของต่างชาติ

10.1 มิชชันนารี

ศาสนาจารย์ ดร. แดเนียล แมคกิลวารี
(Rev. Dr. Daniel Mc Gilvary,D.D.)

ศาสนาจารย์ ดร. แดเนียล แมคกิลวารี(Rev. Dr. Daniel Mc Gilvary,D.D.) และนางโซเฟีย บรัดเลย์ แมคกิลวารี(Mrs. Sophia Bradley McGilvary) มิชชันนารีสังกัดคณะนิกายเพรสไบทีเรียนมิชชัน เป็นมิชชันนารีครอบครัวแรกที่มาตั้งแต่ ค.ศ. 1867(พ.ศ. 2410) โดยตั้งคริสตจักรที่ 1 เชียงใหม่เมื่อ ค.ศ. 1868 (พ.ศ. 2411) ครอบครัวนี้มีลูก 5 คน ลูกสาวคนสุดท้ายคือ Miss Margaret Alexandra McGilvary) (ต่อมาคือ Mrs. Roderick Gillies ครูใหญ่โรงเรียนพระราชชายา ช่วง ค.ศ. 1895-1905(พ.ศ. 2438-2448) (ที่มา : หอประวัติศาสตร์โรงเรียนดาราวิทยาลัย)

พ.ศ.2415นายแพทย์ชาร์ลวูแมน ตั้งศาลาโอสถเป็นรากฐานของโรงพยาบาลมิชชันริมน้ำแม่ปิงฝั่งตะวันตก พ.ศ. 2421 มิชชันนารีได้ตั้งโรงเรียนสำหรับสตรี ริมน้ำแม่ปิงฝั่งตะวันออก ชื่อ โรงเรียนสตรีอเมริกัน The American for Girls(ต่อมาเรียกโรงเรียนพระราชชายา) พ.ศ. 2430 เดวิท จี คอลลินส์ ตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กผู้ชายและโรงพิมพ์ที่ริมน้ำแม่ปิงฝั่งตะวันตก หลวงอนุสารสุนทรกิจได้ถ่ายภาพอาคารทั้งสามแห่งและกิจกรรมของครูนักเรียนและแพทย์ในเวลานั้น

10.2 บริษัทป่าไม้

บริษัทบริติชบอร์เนียวเข้ามาตั้งที่เชียงใหม่เมื่อ พ.ศ. 2432 บริษัทบอมเบย์เบอร์มาร์ตั้งในเชียงใหม่เมื่อ พ.ศ. 2435 มี Gymkhana Club ริมแม่น้ำปิงฝั่งตะวันออก หลวงอนุสารสุนทรกิจได้ถ่ายภาพพ่อค้าป่าไม้เล่นกีฬา เช่น ทีมรักกีฬาโปโล

10.3 กิจกรรมของสถานกงสุลอังกฤษประจำ เชียงใหม่ เช่น ขบวนแห่งานรัชดาภิเษกเฉลิมฉลองการ ครองราชย์ของพระราชนิเวศตรียแห่งอังกฤษ ใน พ.ศ. 2440 จัดโดยสถานกงสุลอังกฤษประจำเชียงใหม่ แห่ง โดยคนในบังคับของอังกฤษที่เชียงใหม่ และการแข่งเรือ ในแม่น้ำปิง มีคนชมยืนเต็มสะพานหม้อซึก (พ.ศ. 2446 ในเขตกงสุลเชียงใหม่มีคนในบังคับอังกฤษ 3,490 คน เป็นคนจีน 13 คน)

(11) ภาพชุดพระสงฆ์

นอกจากนั้นมีพระสงฆ์หรือ สวาทเจ้า(ตุ้เจ้า) มาฉาย ภาพเป็นที่ระลึกที่ร้านชว่งแสง บางรูปมีสามเณรและ “ชะโยม” ติดตามมาด้วย และภาพพระสงฆ์ที่วัด เช่น วัดช่างฆ้อง ซึ่งจากบันทึกที่แสดงความสัมพันธ์อันดี ระหว่างหลวงอนุสารสุนทรกิจ(สุนธี) กับครูบาฝาย หิน(โสภา) ปฐมสังฆราชา องค์ที่ 1 เจ้าคณะจังหวัด เชียงใหม่ ทำให้ประมาณได้ว่าภาพถ่ายครูบาฝาย หิน(โสภา) ที่เผยแพร่ทั่วไปเป็นฝีมือถ่ายภาพของหลวง อนุสารสุนทรกิจ(สุนธี)

(12) ภาพชุดญาติผู้ใหญ่และคนในครอบครัว

ภาพชุดเกี่ยวกับญาติผู้ใหญ่ที่เป็นลูกของนายซ้อ- นางหงส์ 4 ภาพ คือภาพนางด้อย(ลูกคนที่สอง) ภาพนาย ม่าน แซ่แต้(ลูกคนที่ 7) ภาพนายหน้อย แซ่แต้(ลูกคนที่ 11) และภาพนางงั่ว แซ่แต้(ลูกคนที่ 12)

โดยเฉพาะภาพนางด้อย เป็นภาพรวมญาติผู้ใหญ่ และญาติสายภริยา ซึ่งนายสุนธีขณะอายุได้ 39 ปี ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 16 เมษายน ร.ศ.125(พ.ศ. 2449) โอกาสดำหัว แม่ฮ้อยด้อย ผู้อยู่ในภาพส่วนหนึ่งเป็น ลูกของนางด้อย เช่น นางดั่ง ลูกสาวคนโต(แต่งงานกับ นายนิว แซ่มามีลูกสาวชื่อยุ้ยแก้ว) ส่วนหนึ่งเป็นหลาน ของนางด้อย ที่เกิดจากนายก๊ก-นางทิพ คือ นางคำเที่ยง นายพุก(ต่อมาเป็นขุนศรีบุรีภิรมย์) และ นายชื่น คนนั่ง ข้างนางคำเที่ยงคือนางจันทร์ทิพย์(พ.ศ. 2429-2506) มารดาของอาจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์(พ.ศ. 2449- 2519)

โรงพยาบาลแมคคอร์มิค
เป็นโรงพยาบาลของมิชชันนารี คณะอเมริกันเพรสไบทีเรียน

สถานกงสุลอังกฤษ ประจำจังหวัดเชียงใหม่

ลูกหลานดำหัวนางด้อย เมื่อปีใหม่เมือง วันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2449

ภาพญาติผู้ใหญ่คนสำคัญอีกคนคือนางบัวจันทร์ แซ่ฉั่ว(พ.ศ. 2395-2453) ลูกสาวคนโตของนายต้อย และนางแวน แซ่ฉั่ว พี่สาวของนายสุนปั๊ แซ่ฉั่ว นายสุนโฮง แซ่ฉั่ว นายสุนฮี้ แซ่ฉั่ว(หลวงอนุสารฯ) นายสุนฮวด และนางบุญปั่น แซ่ฉั่ว เป็นผู้เลี้ยงดูนายสุนฮี้ในวัยเด็ก หลังจากมารดาเสียชีวิต และเป็นมารดาของนางคำเที่ยง (พ.ศ. 2416-2463) นางกองแก้ว(พ.ศ. 2418-2457) นายขุ่ย นิมมานเหมินท์(พ.ศ. 2424-2480) นายหยี นิมมานเหมินท์(พ.ศ. 2428-2503) นายกี นิมมานเหมินท์ (พ.ศ. 2430-2455) และนายกี นิมมานเหมินท์ (พ.ศ.2431-2508)

ภาพชุดญาติสายภริยา(นางคำเที่ยง ภริยาหลวงอนุสารฯ) คือ นายพุก(ต่อมาเป็นขุนศรีบุรีภิรมย์) และ นายชื่น ลูกทั้งสามคนของ นายก๊ก(ลูกของนางต้อย) และนางทิพ ส่วนผู้หญิงอีกคนคือ นางคำแปง(ลูกสาวของนายมาน และนางแหวด) ภริยาคนแรกของนายชื่น น้องชายของนางคำเที่ยง ชั่วยังแสง(พ.ศ. 2411-2473)

สุดท้ายเป็นภาพชุดคนในครอบครัว คือภาพนางคำเที่ยง ชั่วยังแสง(พ.ศ. 2411-2473) กับลูกชายคือ ดช.หย่งฮั่ว(ต่อมาคือนายแพทย์ยงค์ นิมมานเหมินท์ (พ.ศ. 2443-2507) ภาพนางคำเที่ยง และนางอโนชา(พ.ศ.2437-2525) กับลูกๆ ของนางอโนชา และภาพชุดลูกสาวของหลวงอนุสารสุนทรกิจ(สุนฮี้) กับนางคำเที่ยง ชั่ว ยังแสง คือนางกิมฮ้อ นิมมานเหมินท์(พ.ศ. 2437-2524) วัย 16 ปี ต่อมาแต่งงานกับ นายกี(พ.ศ. 2431-2508) บุตรชายคนที่ 8 ของนางบัวจันทร์ และนายมาอี้ แซ่ฉั่ว มีลูก 6 คน ในภาพวัยประมาณ 24 ปี กำลังอุ้มลูกชายคนที่สามคือ ดช. อันสุย(ต่อมาคือ ศ.อันนิมมานเหมินท์ : พ.ศ. 2460-2540)

5. รูปเหตุการณ์สำคัญในกรุงเทพฯ และขบวนเสด็จของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี (พ.ศ. 2416-2476)

นายสุนฮี้ได้เรียนรู้เรื่องกล้องถ่ายรูปเพิ่มเติมจากร้านถ่ายรูปของชาวต่างประเทศที่กรุงเทพฯ ยามเมื่อเดินทางไปค้าขายที่กรุงเทพฯ และเป็นไปได้ว่าอาจได้มีโอกาสเข้าเฝ้าฯ พระราชชายาเจ้าดารารัศมี(พ.ศ. 2416-2476) ซึ่งทรงสนใจเรื่องกล้องถ่ายรูป มีความสามารถในการถ่ายรูป ล้างรูป อัดรูป โดยรัชกาลที่ 5 โปรดฯ ให้พระราชชายาฯ เป็นเจ้านายฝ่ายในคนหนึ่งในการทำหน้าที่ช่างกล้อง ล้างรูป อัดรูปในงานไหว้พระพุทธชินราช (จำลอง)

ประจำปีที่วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เมื่อ ร.ศ. 123 (พ.ศ. 2443)

5.1 จากภาพถ่ายของนายสุนฮี้ ไปกรุงเทพฯ ช่วงงานพระราชพิธีพระราชทานกุศลเฉลิมพระชนมพรรษา 50 พรรษา ณ บริเวณท้องสนามหลวง ช่วงวันที่ 1-9 พ.ย. พ.ศ. 2446 สามารถถ่ายภาพขบวนเสด็จของรัชกาลที่ 5 อย่างใกล้ชิด

การที่พ่อค้าจีนคนหนึ่งจากเชียงใหม่ มีโอกาสถ่ายภาพอย่างใกล้ชิดขบวนเสด็จของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ครั้งนั้นคงได้รับความเมตตาในการประสานงานเป็นพิเศษโดยพระราชชายาเจ้าดารารัศมี(พ.ศ. 2416-2476) ผู้ทรงสนใจเรื่องกล้องถ่ายรูป

5.2 จากภาพถ่ายขบวนเรือเสด็จของพระราชชายา เมื่อ พ.ศ. 2452 ตามลำน้ำแม่ปิง ตั้งแต่เชียงใหม่ ล่องแก่งต่างๆ ไม่น้อยกว่า 42 แก่ง ลงมาสู่กรุงเทพฯ หากนายสุนฮี้ไม่ได้เป็นผู้ติดตามในขบวนเรือคงไม่สามารถบันทึกภาพได้ รายชื่อคณะผู้ติดตามที่ปรากฏชื่อ “ขุนพิศาลสุนทรกิจ” จึงอาจเขียนผิด โดยที่ถูกต้องควรเป็นขุนอนุสารสุนทรกิจ

5.3 จากภาพถ่ายขบวนเสด็จ “ปักบ้าน” ทางบกของพระราชชายา เมื่อปลายปี พ.ศ. 2457 จากสถานีรถไฟบ้านปิน ต้องนั่งช้าง ภาพขบวนช้างข้ามคดอยต่างๆ ถูกบันทึกโดยหลวงอนุสารสุนทรกิจ(สุนฮี้) หากไม่ได้เป็นผู้ติดตามขบวนก็คงไม่สามารถถ่ายภาพในแดนคดอยได้

6. ภาพสุดท้าย

หลังจาก นางคำเที่ยง ภริยาของหลวงอนุสารสุนทรกิจ(สุนฮี้) ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. 2473 หลวงอนุสารสุนทรกิจได้บริจาคเงินสร้างอาคารซื้อตึกคำเที่ยงนฤมิต เป็นที่ระลึกในบริเวณโรงเรียนสตรีคำเที่ยงอนุสรณ์ ภาพถ่ายตึกคำเที่ยงนฤมิตใน พ.ศ. 2473 จึงเป็นภาพถ่ายสุดท้ายของหลวงอนุสารสุนทรกิจ(สุนฮี้) ช่วงภาพมีอาชีพคนแรกของเชียงใหม่ ซึ่งเวลานั้นอายุ 63 ปี ก่อนจากไปในวัย 67 ปี ใน พ.ศ. 2477

7. ภาพอื่นๆ

นอกจากภาพบุคคลและเหตุการณ์สำคัญดังกล่าว ยังมีภาพถ่ายที่สะท้อนเรื่องราวทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เมืองเชียงใหม่และเมืองข้างเคียงจำนวนมาก โดยเฉพาะเส้นทางการค้าทางเรือ รวมทั้งการเดินทางไปพม่าถึงเมืองย่างกุ้ง

สันนิษฐานว่าคือขบวนเรือพระที่นั่งของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี

สิงห์ทวารบาลหน้าทางขึ้น
พระเจดีย์ชเวดากอง

เมืองย่างกุ้ง หรือย่างกอง(Yan-Gon) แปลว่าสัน
สุดสงคราม(No more war) หรือ “ศัตรูพินาศ” ต่อมา
อังกฤษเปลี่ยนชื่อเป็นร่างกุ้งหรือแรงกูน(Ranggoon)
เมืองนี้ตั้งอยู่ในที่ราบลุ่มปากแม่น้ำอิรวดี(The Lower
Irrawaddy Valley and Delta) ซึ่งเป็นพื้นที่อุดม
สมบูรณ์

บริเวณท่าเรือเมืองย่างกุ้ง มีเรือกำปั่นไฟของ
บริษัทบริติชอินเดีย(British India) และบริษัทอีสต์
เอเชียติก บริษัทพีแอนด์โอ(P&O) โดยเรือของบริษัท
บริติชอินเดีย(British India) ปล่องไฟทาสีดำมีแถบขาว
คาดเส้นดำเป็นสำคัญ มี 3 แบบคือ (1)เรือรับส่งคน
โดยสารกับสินค้า(Passenger and Cargo Boat) (2)
เรือรับคนโดยสาร(Passenger Boat) (3)เรือรับสินค้า
กับคนโดยสาร(Cargo and Passenger Boat) เป็นเรือ
รับสินค้าเป็นหลัก แต่มีห้องสำหรับคนโดยสารเพียงสี่
ห้าคน(ดู สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าฯ กรมพระยา
สวัสดิวัดนวิศิษฎ์ พระยาดำรงราชานุภาพ เทียบเมือง
พม่า กรุงเทพฯ : ครุสภา 2494 หน้า 1-6)

ครั้งนั้นนายสุนธี ได้ถ่ายรูปเรือโดยสาร 1 ลำ ไม่
ทราบของบริษัทใด แต่มีคนๆ หนึ่งแบกของข้างขนาดใหญ่
ยืนดูเรือโดยสารลำนั้น ที่น่าสนใจมากคือนายสุนธีได้ถ่าย
รูปการขนส่งซึ่งเป็นสินค้าขาออกของพม่า ถ่านนา
และสยามลงเรือเพื่อไปขายที่อินเดีย (ดู บันทึกการค้า
ของ บริษัทอินเดียตะวันออก(Verenigde Oost-Indische
Compagnie หรือ VOC)

อย่างไรก็ดีเมื่อชมภาพในหนังสือภาพถ่ายฟิล์ม

กระจกเมืองเชียงใหม่ของหลวงอนุสารสุนทรกิจ ก็
พบว่ามียุคหลายภาพได้ถูกเผยแพร่แล้ว เช่น ภาพแม่คำ
เปิดอกเดินหาบ “เปี้ยด” “ปึกบ้าน” ฯลฯ และหลาย
ภาพมีบริการที่สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เช่น ภาพ
ข้าราชการสยามในเชียงใหม่ ฯลฯ แต่เมื่อทลายทลวง
อนุสารสุนทรกิจพบฟิล์มกระจกต้นฉบับ ก็พบคำตอบว่า
ภาพเหล่านั้นเป็นฝีมือถ่ายภาพของหลวงอนุสารสุน
ทรกิจ(สุนธี) (พ.ศ. 2410-2477) พ่อค้าจีนผู้เป็นช่างภาพ
มืออาชีพคนแรกของเชียงใหม่

หมายเหตุ

1. ภาพถ่ายที่พบมีจำนวน 444 ภาพ คัดลงหนังสือ
หนังสือภาพถ่ายฟิล์มกระจกเมืองเชียงใหม่ โดยหลวง
อนุสารสุนทรกิจ(สุนธี) จำนวน 300 ภาพ จัดพิมพ์โดย
บริษัทสุเทพจำกัด พ.ศ. 2562 กำหนดเปิดตัวหนังสือ
วันที่ 5 ต.ค. 2562 ที่หอศิลปวัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่

2. ภาพที่ส่งมาเป็นภาพประกอบในบทความนี้
ต้นฉบับมาจากภาพถ่ายฟิล์มกระจกเมืองเชียงใหม่ ของ
หลวงอนุสารสุนทรกิจ(สุนธี) ซึ่งได้ขออนุญาตจากคุณ
อนันต์ชัย นิมมานเหมินท์ เผยแพร่ครั้งแรกใน **ชุมชน
รอบวัดในเชียงใหม่ : ประวัติศาสตร์ชุมชน พ.ศ.
2562** ขอขอบคุณ คุณอนันต์ชัย นิมมานเหมินท์ ทายาท
ศ. ดร. อัน นิมมานเหมินท์(พ.ศ. 2460-2540) ณ โอกาสนี้
(ผู้สนใจหนังสือ**ชุมชนรอบวัด:ประวัติศาสตร์ชุมชน**
ติดต่อที่ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ลักษณะเรือนซิด

เรื่อง: สนั่น ธรรมธิ¹

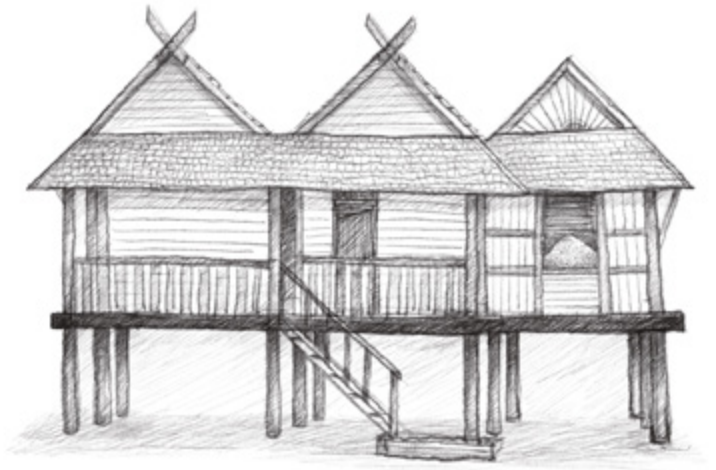
ภาพ: สุขธรรม โนบาง²

ถ้าผู้ใดปลูกสร้างหรือเข้าอาศัยก็จะเกิด
ปรากฏการณ์ที่นำไปสู่ความหายนะ
นานัปการ เช่น ประสบเภทภัย โรคภัย
รุมเร้า ทรัพย์สินเงินทองร่อยหรอ เกิดถ้อย
คดีความ สมาชิกในครอบครัวได้รับความ
เดือดร้อนต่าง ๆ นานา เป็นต้น

1 ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรมล้านนา

2 นักช่างศิลป์ สำนักงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ซิด หมายถึง เสนียด จัญไร อัปมงคล ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ หรือเกิดจากการกระทำของมนุษย์เอง ซิดมีหลายประเภท เช่น ซิดเกี่ยวกับวัด สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้านเมือง สาธารณประโยชน์ ตลาด พื้นที่ทางการเกษตร ต้นไม้ สัตว์ ที่อยู่อาศัย เป็นต้น

เฉพาะที่อยู่อาศัยนั้น การเลือกที่อยู่อาศัยเป็นสิ่งสำคัญไม่น้อย ชาวล้านนาจึงมีการบอกเล่าในเรื่องของเคหสถานผ่านการจดจำและบันทึกเป็นตำรากำหนดไว้เพื่อหลีกเลี่ยงการสร้างหรือเข้าอยู่อาศัยในบ้านเรือนที่มีลักษณะ “ซิด” คือเรือนที่ไม่เป็นมงคลนั่นเอง

ลักษณะเรือนของคนล้านนา ส่วนหนึ่งเป็นตำแหน่งหรือสถานที่ตั้งอยู่อาศัย ส่วนหนึ่งเป็นเรื่องของระยะเวลาของการสร้าง และอีกส่วนหนึ่งเป็นส่วนประกอบของตัวอาคาร ขนาดและจำนวนของบางสิ่ง รวมทั้งเรือนที่มีประวัติที่ไม่พึงประสงค์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ส่วนแรก คือตำแหน่งหรือสถานที่ตั้งที่อยู่อาศัย เช่น เรือนที่สร้างกลางเนินสูงมีสัณฐานเหมือนกระตองเต่า เรือนที่สร้างสูงกว่าพระพุทธรูปที่อยู่วัด เรือนที่สร้างแนวตรงกับพระประธาน เรือนที่สร้างทับหรือปลูกคร่อมแม่น้ำเก่า คร่อมถนนหนทางเดิม คร่อมหรือทับวัดร้าง ป่าช้าร้าง บ้านร้าง เรือนที่ปลูกคร่อมจอมปลวก ปลักควาย หลัก ตอ บ่อน้ำ สระน้ำ ตาน้ำ เรือนที่ตั้งอยู่บริเวณแม่น้ำลำห้วยไหลมารวมกัน เรือนที่ตั้งในบริเวณทางหลวง ทางแยก เรือนที่มีน้ำไหลบ่าเข้าบ้าน รวมถึงเรือนที่มียุงข้าวอยู่ทิศหัวนอน เรือนที่อยู่ตรงกลางระหว่างยุงข้าวสองหลัง เป็นต้น

ในส่วนที่เป็นระยะเวลา เช่น “เรือนท้าวลูก” คือเรือนหลังเดียวใช้เวลารื้อถอนและสร้างเสร็จในวันเดียว หรือเรือนสองหลังสร้างเสร็จพร้อมกันในวันเดียว ถือว่าเป็นเรือนที่เข้าลักษณะ “ซิด”

ด้านส่วนประกอบของตัวอาคาร เช่น “เรือนนิลเกล้า” ได้แก่ เรือนกับยุงข้าวสร้างติดเป็นเรือนร่วมกัน เรือนหลังหนึ่งมีห้องสองห้องขนาดเท่ากัน โดยที่ห้องหนึ่งอยู่ทิศตะวันออก อีกห้องอยู่ทิศตะวันตก เป็นเรือนซิด เรือนที่ใช้ไม้เก่าจากเรือนหลายหลังมารวมกันสร้าง เรือนที่ใช้ไม้เก่าและไม่ใหม่คละกันสร้าง เรือนที่ใช้ไม้เก่าจากยุงข้าว เรือนที่ถูกขยายให้กว้างออกหรือลดขนาดให้แคบลงที่เรียก “สืบขาน รานเรือน” เรือนที่ถูกขยายประตูหรือเจาะประตูเพิ่มภายหลัง เรือนที่มีประตู 4 ประตู มีหน้าต่าง 9 ช่อง เรือนสองหลังมีประตูตรงกัน เรือนที่มีเสาเป็นรูกวางตั้งแต่โคนเสาถึงปลายเสา เรือนที่มีรอยแตกตั้งแต่โคนถึงปลายเสา เรือนมีเสา “ตาน้ำย่อย” คือที่เสานี้น้ำย่อยออกจากตาไม้เสามี “ตาไฟยาม” คือเสาที่มีตาไม้อยู่สูงจากคาน 2 ศอก เรือนที่มีเสาสีขนาดเล็กกว่าซื่อและแป

ส่วนเรือนที่มีประวัติไม่พึงประสงค์ เช่น เรือนที่เคยถูกโจรตัดช่องลักของตรงบริเวณเสามงคหลหรือบริเวณเสาใหญ่ที่อยู่หัวนอน และเรือนที่เคยมีคนตายบนเรือนมาแล้ว 3 ศพ เป็น “เรือนซิด” ไม่ควรเข้าอยู่อาศัย

ตัวอย่างเรือนที่กล่าวมา ถ้าผู้ใดปลูกสร้างหรือเข้าอาศัยก็จะเกิดปรากฏการณ์ที่นำไปสู่ความหายนะนานัปการ เช่น ประสบเภทภัย โรคภัยรุมเร้า ทรัพย์สินเงินทองร่อยหรอ เกิดถ้อยคดีความ สมาชิกในครอบครัวได้รับความเดือดร้อนต่าง ๆ นานา เป็นต้น ดังนั้นชาวล้านนาหากไม่ปรารถนาจะได้รับสิ่งอัปมงคลก็จะพยายามปฏิบัติตามความเชื่อที่ยึดถือสืบทอดกันมา

พันธุ์ไม้ในพิพิธภัณฑสถานเรือนโบราณล้านนา

เรื่อง: ฐาปณีย์ เครือระยา¹

ท่ามกลางเมืองใหญ่ที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว เพื่อตอบสนองการพัฒนาที่ดินให้สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ทำให้พื้นที่สีเขียวเริ่มลดลงอย่างต่อเนื่อง พิพิธภัณฑสถานเรือนโบราณล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นพื้นที่สีเขียวที่ถูกรายล้อมด้วยสิ่งก่อสร้างมากมาย ภายในพื้นที่พิพิธภัณฑสถานมีร่มไม้ใหญ่ขยายกิ่งก้านสาขา กว่าต้นไม้จะแผ่ร่มเงาได้อย่างสวยงามอย่างเช่นในปัจจุบัน ต้องผ่านกาลเวลามาเป็นสิบเป็นร้อยปี สร้างความร่มรื่นให้กับผู้มาเยี่ยมชมได้สัมผัสกับธรรมชาติ

ภูมิทัศน์ในพิพิธภัณฑสถานเรือนโบราณล้านนา ถูกจัดสรรให้ตัวเรือนกลมกลืนกันกับต้นไม้ดั้งเดิม และต้นไม้ที่นำมาปลูกขึ้นใหม่ เพื่อจำลองสภาพแวดล้อมของเรือนล้านนาให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งมีทั้งกลุ่มพันธุ์ไม้ใหญ่ที่เติบโตบนที่ดินนี้ก่อนจะมาเป็นมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พันธุ์ไม้สมุนไพร และไม้พุ่มประดับตกแต่ง โดยแต่ละชนิดต่างก็สัมพันธ์กับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมล้านนา แม้ว่าบางชนิดจะเป็นพันธุ์ไม้นำเข้าจากต่างประเทศก็ตาม

บริเวณที่ตั้งของพิพิธภัณฑสถานเรือนโบราณล้านนา อยู่เชิงดอยสุเทพ จึงมีสภาพเป็นป่ามาก่อน เมื่อครั้งที่ครอบครัวควีรีเปอลได้เข้ามาจับจองที่ดินก็ได้ปรับปรุงพื้นที่สร้างอาคารที่อยู่อาศัย แต่ก็ยังคงเก็บรักษาต้นไม้ใหญ่บางต้นไว้ จนถึงปัจจุบันกลายเป็นพิพิธภัณฑสถานเรือนโบราณล้านนา มีการพัฒนาพื้นที่ให้มีสภาพแวดล้อมคล้ายคลึงกับบ้านเรือนของชาวล้านนาในอดีต จึงปลูกต้นไม้ดอกไม้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมล้านนาเพิ่มเติม ในบรรดาต้นไม้ใหญ่ที่สูงเด่นในพิพิธภัณฑสถาน คือ “ต้นไฉ่”(ต้นโชค) “ต้นข่อย” “ต้นแห่น” เป็นต้น

1 หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ต้นโจ้ค(โชค) ภาษาไทยเรียกว่า “ตะคร้อ” มีใบสีแดงในช่วงผลัดใบ

ต้นโจ้ค(โชค) ภาษาไทยเรียกว่า “ตะคร้อ” เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่อยู่กลางพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี ช่วงเข้าฤดูแล้งจะผลัดใบสีแดงเหมือนแกลมน้ำตาล แล้วผลัดใบอ่อนเป็นสีแดงมาแทนที่ ช่วงนี้จะเห็นทั้งต้นมีใบสีแดงสวยงาม ชาวบ้านเชื่อว่าหากต้องการความเป็นสิริมงคล ต้นโจ้คช่วยเสริมโชคลาภ โดยใช้ใบรองหลุมและผูกเสมามงคล หรือเสาร้านค้า ใช้พกพาไปเสี่ยงโชคลาภหรือไปค้าขาย ใช้แช่น้ำมนต์ เป็นต้น ในวันมหาสงกรานต์ โบราณท่านให้เอาใบมาผูกเสาบ้าน ประตูป้าน ประตูรั้ว ร้านค้าเชื่อว่าเจ้าบ้านร้านค้าจะโชคดีตลอดทั้งปี

ต้นข่อย เป็นต้นไม้โตช้า พบทั่วไปในไทย ข่อยจึงผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทยมานาน เพราะใช้เป็นแปรงสีฟันในยุคแรกๆ แก้วโรคฟัน รักษาแผล ต้มกับเกลือให้เค็มเป็นยาอมแก้รำมะนาด ด้านความเชื่อให้ปลูกทิศตะวันออกของบ้าน และควรจะปลูกในวันเสาร์ เพราะคนโบราณเชื่อว่าเป็นต้นไม้ที่ให้ความเป็นสิริมงคล ผู้ปลูกต้นข่อยนั้นควรจะเป็นผู้ชาย เพื่อช่วยเสริมพลังความแข็งแรงคงทน

ต้นแหวน หรือต้นสมอพิเภก

ต้นฉำฉาขนาดใหญ่ ในพิพิธภัณฑสถานเรือนโบราณล้านนา

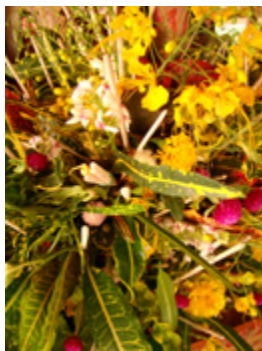
ต้นแหน คือต้นสมอพิเภก เป็นต้นไม้ที่พบในเขตป่าเต็งรัง และป่าเบญจพรรณ ออกดอกในช่วงฤดูแล้ง มีกลิ่นคล้ายน้ำผึ้ง นิยมนำมาผสมเป็น “ตรีผลา” ประกอบด้วย ลูกสมอพิเภก ลูกสมอไทย ลูกมะขามป้อม มีสรรพคุณทางยาที่จะช่วยในการควบคุมและกำจัดสารพิษในร่างกายถือเป็นยาอายุวัฒนะ

นอกจากนี้ในพิพิธภัณฑสถานยังมี “ต้นฉำฉา” หรือกำมปู หรือจามจุรี เดิมเป็นพืชในแถบทวีปอเมริกาใต้ แล้วนำเข้ามาปลูกในไทยเมื่อร้อยกว่าปีที่ผ่านมา ต้นฉำฉาเป็นไม้โตเร็ว แพร่ขยายพันธุ์ง่าย แผ่กิ่งก้านสาขาไปได้กว้างกว่าไม้อื่นที่อยู่ในท้องถิ่น จึงนิยมนำมาปลูกให้ร่มเงา ในพิพิธภัณฑสถานเรือนโบราณล้านนา มีต้นฉำฉาใหญ่อายุกว่าร้อยปี เป็นที่สะดุดตานักท่องเที่ยวที่ได้พบเห็น ถือเป็นอีกจุดหนึ่งที่น่าสนใจถ่ายภาพ

พื้นที่โดยรอบกลุ่มเรือนโบราณล้านนา มีการจำลองภูมิทัศน์สภาพสิ่งแวดล้อมบริเวณบ้าน เพื่อให้เห็นวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวล้านนา ซึ่งใช้พื้นที่ข้างเรือนในการปลูกพืชสมุนไพร และทำแปลงผักไว้ปลูกกินเองภายในครัวเรือน เช่น พริก มะเขือ ตะไคร้ ข่า พักทอง ฯลฯ ส่วนด้านหน้าเรือนปลูกต้นไม้พุ่มขนาดกลาง ส่วน

ใหญ่เป็นต้นไม้ที่มีใบสวยงาม และดอกไม้กลิ่นหอม ซึ่งชาวล้านนานิยมเก็บไปถวายพระ ทั้งใส่หม้อดอก(แจกัน) บนหิ้งพระภายในเรือน และนำไปถวายพระพุทธรูปที่วัด เช่น ดอกสะบันงา(กระดังงา) ดอกเก็ดถวา(พุทซ้อน) เป็นต้น โดยชาวล้านนาเชื่อว่าการบูชาพระพุทธรูป และการถวายดอกไม้หอม หรือดอกไม้สีขาวให้พระภิกษุสงฆ์จะได้านิสงส์ ส่งผลให้ชาติหน้ามีรูปงาม มีผิวพรรณผ่องใส ดังเช่นความงามของดอกไม้ นอกจากนี้ยังใช้ใบไม้ที่มีสีส้มสวยงาม จำพวกหมาก ผู้หมากเมีย ใบโกสน ฯลฯ นำไปใส่ในหม้อดอกด้วย วัฒนธรรมการใช้ใบไม้ถวายพระได้พบในกลุ่มคนไท ซึ่งอาจเชื่อมโยงไปถึง “หม้อปุระณะฆฏะ” สัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ในพุทธศาสนา โดยพันธุ์ไม้บางชนิดเป็นต้นไม้นำเข้ามาจากต่างประเทศ เช่น ผู้หมากเมีย ใบโกสน ต้นใบเงิน ใบทอง ใบนาค ที่ชาวล้านนาใช้เป็นสัญลักษณ์ของทรัพย์สินเงินทองในพิธีมงคล แต่ก็นำมาปรับใช้ในวัฒนธรรมได้อย่างกลมกลืน

การใช้ดอกไม้ ใบไม้ของชาวล้านนา มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต พิธีกรรม และความเชื่อมากมาย ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย ซึ่งมี 2 ประเภทคือ พันธุ์ไม้ที่ส่งเสริมให้เกิด

ดอกไม้ที่ใช้สำหรับถวายพระ ทำบุญ และใช้ในพิธีกรรมต่างๆ

ความเป็นสิริมงคลแก่เรือน และผู้อยู่อาศัย ซึ่งบางต้น มีชื่อที่สอดคล้องกับความหมายที่ดี เช่น ต้นขนุน เชื่อว่า ช่วยหนุนนำ เกื้อกูล ต้นมะยม มีคนนิยมชมชอบ ต้นเงิน ต้นทอง ต้นนาค ต้นดอกแก้ว ช่วยให้มิตรพียสินเงินทอง เป็นต้น และกลุ่มพันธุ์ไม้ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และใช้ใน พิธีกรรม คือ ต้นกล้วย ต้นอ้อย ต้นหมาก ต้นพลู ต้นไม้ เหล่านี้เป็นเครื่องประกอบพิธีกรรม ใช้ทั้งในงานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่(ทำบุญเรือน) โดยสังเกตว่านอกจากเป็น เครื่องพิธีกรรมที่สำคัญแล้ว ยังเป็นพันธุ์ไม้หลักที่ใช้ใน ชีวิตประจำวันอีกด้วย ซึ่งในอดีตการกินหมาก พลู เป็น สิ่งปกติ จึงต้องปลูกไว้บริโภคเองที่บ้าน ส่วนต้นอ้อย เป็นแหล่งน้ำตาลธรรมชาติ และต้นกล้วยถือเป็นต้นไม้ ที่ทุกบ้านขาดไม่ได้ เพื่อนำเอาใบมาห่ออาหาร ทำงาน ใบตอง ผล ปลีสำหรับกิน ลำต้นเอามาเลี้ยงสัตว์ได้ ดังนั้นในพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา จึงนำต้นไม้เหล่านี้ มาปลูกไว้เพื่อจำลองให้เห็นภาพบรรยากาศสิ่งแวดล้อม รอบตัวเรือน

ดอกไม้ที่ปลูกบริเวณหน้าเรือน

ยำผักจุ่มป่า

เรื่อง: สุนทร บุญมี¹

ผักจุ่มป่าหรือผักกาดนา เป็นพืชพืชรากน้ำชนิดหนึ่งที่เติบโตในนาข้าวมีรสขมเล็กน้อย จะเก็บกินได้เฉพาะฤดูทำนาเท่านั้น โดยต้นอ่อนจะชูยอดแหลมต้นข้าวในนา เป็นพืชที่มีเส้นใยไฟเบอร์สูง มีสรรพคุณทางยาคือแก้ไข้หัวลม ขับพิษลม แก้โลหิตพิการ ขับเสมหะ และขับเหื้อ คนล้านนา นิยมนำมาลวกจิ้มกับน้ำพริกต่างๆ หรือเอามายำ ซึ่งเป็นเมนูอาหารที่อร่อยอีกเมนูหนึ่งมีวิธีการทำดังนี้

ส่วนผสม

ผักจุ่มป่าประมาณ	500	กรัม
ปลานิล	1	ตัว
ตะไคร้	1	ต้น
กระเทียมเจียว	1	ช้อนโต๊ะ
น้ำมันพืช	1/4	ถ้วยตวง
แคบหมู,พริกแห้งทอด	ตามชอบ	

เครื่องแกง

พริกแห้ง	8-10	เม็ด
ข่าหั่น	3-5	แฉ่น
กระเทียม	15	กลีบ
หอมแดง	4-5	หัว
กะปิ	2	ช้อนชา
ปลาร้าสับ	1	ช้อนชา
เกลือป่น	1	ช้อนชา

วิธีทำ

1. ลวกผักจุ่มป่าในน้ำเดือด แล้วนำแช่น้ำเย็น บีบให้สะเด็ดน้ำ หั่นฝอยพักไว้
2. ต้มปลานิลกับตะไคร้แล้วแกะเอาแต่เนื้อ
3. แบ่งกระเทียมประมาณ 7-8 กลีบโขลกแล้วเจียวพอเหลืองตักพักไว้
4. โขลกเครื่องแกงให้ละเอียด นำไปผัดกับน้ำมันที่เจียวกระเทียมให้หอม แล้วนำผักจุ่มป่าที่หั่นลงผัดพร้อมเนื้อปลาที่แกะไว้ให้เข้ากัน ถ้าแห้งเกินไปให้เติมน้ำต้มปลาได้ปรุงรสตามชอบ
5. ตักใส่จานโรยด้วยกระเทียมเจียว เสิร์ฟพร้อมแคบหมูและพริกทอด

หมายเหตุ อาจเปลี่ยนเนื้อปลา เป็นหมูสับได้ตามชอบ

รางวัลภูมิแผ่นดินปิ่นล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๓

ดำเนินงานโดยสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รางวัลภูมิแผ่นดินปิ่นล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เป็นรางวัลเชิดชูเกียรติของพุทธรูปคุณวุฒิและศิลปินที่มีคุณูปการต่องานศิลปวัฒนธรรมล้านนา ซึ่งเริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ได้จัดทำโครงการหอเกียรติยศคัดเลือก และมอบรางวัลภูมิแผ่นดินปิ่นล้านนา ให้กับศิลปินพื้นบ้าน ไบเบต ๘ จังหวัดภาคเหนือ ประกอบด้วย ๕ สาขา ดังนี้

๑. สาขาส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
๒. สาขาภาษา และวรรณกรรม
๓. สาขาศิลปะการแสดง
(จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม การถ่ายภาพ)
๔. สาขาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน
๕. สาขาศิลปะการแสดง หรือการขับขานพื้นบ้าน

รางวัลภูมิแผ่นดินปิ่นล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๓

ผู้ที่ได้รับรางวัลภูมิแผ่นดินปิ่นล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๖๓ ทั้งหมด ๕๐ ท่าน

สาขาส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จำนวน ๑๐ ท่าน

ดร.จำดวงเดือน ณ เชียงใหม่ (พ.ศ.๒๕๕๒)
ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญรัตน์ ณ วิจัย (พ.ศ.๒๕๕๓)
พระครูปรกัธธรรมรังสี (พ.ศ.๒๕๕๓)
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิรินา เก้าว (พ.ศ.๒๕๕๖)
นายอินสม ปัทมาโลภา (พ.ศ.๒๕๕๗)
พระครูโกวิทธรรมโสกน (พ.ศ.๒๕๕๙)
นายสาเลสิน รัตนชัย (พ.ศ.๒๕๖๐)
นายนิพนธ์ นันทะชัยศักดิ์ (พ.ศ.๒๕๖๐)
รองศาสตราจารย์ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล (พ.ศ.๒๕๖๑)
นายอินตา เลาคำ (พ.ศ.๒๕๖๒)

สาขาทักษะการละคร จำนวน ๕ ท่าน

พระครูอดุลสีลาภิต (พ.ศ.๒๕๕๓)
นายศรีลา เกษพรหม (พ.ศ.๒๕๕๘)
นายธนกร งามจิต (พ.ศ.๒๕๕๘)
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิสิทธิ์นันท์ ศรีป่าขาง (พ.ศ.๒๕๖๑)
นายภูธร แสนลา (พ.ศ.๒๕๖๒)

สาขากวีศิลป์ จำนวน ๖ ท่าน

นายดิเรก สิกธีการ (พ.ศ.๒๕๕๒) ปรต๋นภกรร
นายธนกร ไชยจินดา (พ.ศ.๒๕๕๓) จิตรกรร
บุญเสริม ลาตราภัย (พ.ศ.๒๕๕๕) ถ่ายภาพ
พระครูสุวัฒนปัญญาโลภิต (พ.ศ.๒๕๕๖)
นายสมพล หล้ากุล (พ.ศ.๒๕๖๑) ปรต๋นภกรร
นายวิศาลทิพย์ รัตนมงคลเกษม (พ.ศ.๒๕๖๒)

สาขาศิลปะทัศนกรรมพื้นบ้าน จำนวน ๙ ท่าน

นายบุญช่วย ศรีขวัญ (พ.ศ.๒๕๕๓)
นางบัวโหล คนปัทมา (พ.ศ.๒๕๕๓)
นางขนิท้าว กับธิดา (พ.ศ.๒๕๕๕)
นายเปลก กิจเพื่องฟู (พ.ศ.๒๕๕๖)
นายบุญรัตน์ กัพย์รัตน์ (พ.ศ.๒๕๕๗)
นางวิไล บุญเยี่ยม (พ.ศ.๒๕๕๗)
นางดวงกมล ใจคำป็น (พ.ศ.๒๕๖๐)
นายอรุณศิลป์ ดวงมูล (พ.ศ.๒๕๖๑)
นายธิดา เกษวิธการกุล (พ.ศ.๒๕๖๒)

สาขาศิลปะการแสดงหรือการขับขานพื้นบ้าน จำนวน ๒๐ ท่าน

นายทนอบ (สีมา) หลวงฤทธิ (พ.ศ.๒๕๕๒)
นายอรุณพ ปัทมาศิลป์ (พ.ศ.๒๕๕๓)
พระครูวิบูลย์ศิริรักษ์ (การขับขานเชิงพิธีกรรม) (พ.ศ.๒๕๕๔)
นางเอื้องคำ คำสินทราย (รัตนกุล) (พ.ศ.๒๕๕๔)
นางบัวเรียว รัตนมนิกนันท์ (พ.ศ.๒๕๕๕)
นางประไพ สุริยมล (พ.ศ.๒๕๕๖)
นายก่อตา เขียวตา (พ.ศ.๒๕๕๗)
นายสุริยา ยศถาวร (พ.ศ.๒๕๕๗)
นางบัวเรียว เวสสุคำ (พ.ศ.๒๕๕๘)
นางบัวคำ อับลา (พ.ศ.๒๕๕๘)
นายบุญศรี รัตน (พ.ศ.๒๕๕๙)
นายประพันธ์ แก้วแก้ว (พ.ศ.๒๕๕๙)
นายสายันท์ คำพิพย์โพธิ์ทอง (พ.ศ.๒๕๕๙)
นายจันทร์ หนองแก้ว (พ.ศ.๒๕๕๙)
นายประสิทธิ์ วงศ์ลาย (พ.ศ.๒๕๖๐)
นางอบเชย ศรีสุข (พ.ศ.๒๕๖๐)
นางสุจิตรา คำขัติย์ (พ.ศ.๒๕๖๐)
นายอรุณศิลป์ ดวงมูล (พ.ศ.๒๕๖๑)
นางบัวทอง แก้วพัน (พ.ศ.๒๕๖๑)
นางวราภรณ์ ไชยวงศ์ญาติ (พ.ศ.๒๕๖๒)

รางวัลภูมิแผ่นดินปิ่นล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๓

นายสง่า จางยอต

ภูมิแผ่นดินปิ่นล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๓

สาขาส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

๕๕๕๕

นายถนอม ปาจา

ภูมิแผ่นดินปิ่นล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๓

สาขาภาษาและการแสดงธรรม

๕๕๕๕

นายอัษฎเชษฐ โกฎแก้ว

ภูมิแผ่นดินปิ่นล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๓

สาขาศิลปกรรมศิลป์

๕๕๕๕

นายพลเทพ ปุญห์มัน

ภูมิแผ่นดินปิ่นล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๓

สาขาศิลปกรรมพื้นบ้าน

๕๕๕๕

นายชาย ชัยชนะ

ภูมิแผ่นดินปิ่นล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๓

สาขาศิลปกรรมเครื่องดนตรีพื้นบ้าน

๕๕๕๕

รางวัลภูมิแผ่นดินล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๓

นายสง่า คำจางยอด
สาขาส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

นายสง่า คำจางยอด

เกิดวันที่ ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๐

ภูมิลำเนา : เมืองจ๊อกแม รัฐฉาน ประเทศเมียนมาร์
ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ ๔๑๔/๓๗ หมู่ที่ ๓ ตำบลสันทรายน้อย
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษา

ครูสง่า คำจางยอด ได้เข้าเรียนในวัดที่จ๊อกแมตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๑๗
ได้รับการศึกษาเล่าเรียนทางด้านอักษรศาสตร์ไทยใหญ่อย่างแตกฉาน
มีความรู้ในระดับสูงถึงขั้นสามารถเป็นครูผู้สอนได้

การทำงาน

พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นหัวหน้ากลุ่มเยาวชนในหมู่บ้าน(รัฐฉาน)ได้รับเชิญไปแสดงในงานเทศกาลต่าง ๆ
พ.ศ. ๒๕๒๘- ๒๕๒๙ เป็นตัวแทนรัฐฉานด้านศิลปการแสดงเพื่อไปแสดงในงานวันสหภาพแห่งชาติที่ย่างกุ้ง
พ.ศ. ๒๕๓๙ -๒๕๔๒ ได้รับรางวัลการประกวดการแสดงฟ้อนนกกิ่งกะหล่ำ ๓ ปีซ้อน ที่แม่ฮ่องสอน
พ.ศ. ๒๕๔๘ ก่อตั้งกลุ่มสืบสานลายไต เพื่อสืบทอดศิลปการแสดงวัฒนธรรมไทยใหญ่ เช่น การฟ้อนนก
การฟ้อนโต การกำปั่นก่อง การกำลาย ลายมือ ลายแลว ลายค้อน อีกทั้งยังรวมถึงการสอนภาษาไทยใหญ่
พ.ศ. ๒๕๔๘ มีผลงานการเขียนหนังสือคู่มือการสอนฟ้อนนกกิ่งกะหล่ำ
พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้รับรางวัลดีเด่นด้านศิลปวัฒนธรรมจากศูนย์การศึกษาอนุโรงเรียน อำเภอเมืองเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๕๖ มีผลงานการเขียนหนังสือเรื่องลายเจียงลายไต ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันผลงานที่เด่นชัดที่สุด
คือการสอนศิลปวัฒนธรรม การแสดงไทยใหญ่ ทั้งในโรงเรียนต่างๆ ในมหาวิทยาลัย ในวัด
หรือแม้แต่สอนให้เด็กที่อยู่ต่างอำเภอ ต่างจังหวัด

ครูสง่า คำจางยอด ถือได้บุคคลพื้นที่สูง มีสถานะเป็นคนต่างด้าว ขึ้นทะเบียน ที่ ๒/ส หมู่ที่ ๑๓
ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และยังคงทำหน้าที่เป็นครูภูมิปัญญา
เป็นคณะกรรมการโฮงเขียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา เป็นคณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่
ประธานกลุ่มสืบสานลายไต รองประธานกลุ่มศาสตร์อาวุโส นอกจากนี้ยังได้ร่วมกิจกรรมของทางเครือข่าย
ภูมิปัญญา วัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง และได้แสดงเนื่องในงานต่างๆ อยู่เรื่อยๆ

“...ในปัจจุบัน ยังคงส่งเสริม สนับสนุนงาน กิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม ภูมิปัญญาอยู่อย่างสม่ำเสมอ
เพราะยังคงมีความรัก ความศรัทธา ในสิ่งเหล่านี้ พร้อมทั้งจะทำหน้าที่ รักษา สืบทอด และสืบสานมรดก
ที่มีคุณค่าและความสำคัญของประเพณีวัฒนธรรมไทยใหญ่ให้ยังคงอยู่ตลอดไป
สิ่งที่ยังปรากฏในด้านการทำนุบำรุง คือการเป็นผู้นำถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญา เป็นครูภูมิปัญญา
จึงเห็นความสำคัญยิ่งยวดให้เป็นที่รับรู้และได้รับความรู้สืบต่อไปเป็นล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ที่พร้อมจะถ่ายทอด สอน และส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมด้านนี้ต่อไปอย่างต่อเนื่อง...
ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๓ สาขาส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

รางวัลภูมิแผ่นดินปิ่นล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๓

นายถนอม ปาจา
สาขาภาษาและวรรณกรรม

นายถนอม ปาจา

เกิดวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๑

ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ ๔๓/๑ หมู่ที่ ๗ ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษา

พ.ศ. ๒๕๕๔ ศูนย์การศึกษาอนุรักษบามอริยาตย์อำเภอสันป่าตอง
ชั้นประถมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนสันห่าว อำเภอสันป่าตอง
ศึกษาพระปริยัติธรรม วัดสันห่าว อำเภอสันป่าตอง

การทำงาน

พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๒ สมาชิกกลุ่มล้านนาภาคเหนือ อนุรักษ์วรรณกรรมคำภาษาคำเมืองล้านนา

พ.ศ. ๒๕๖๒ ร่วมในการก่อตั้งชมรมพื้นฟูกวีล้านนา ในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๖๒

โดยมีพ่อหนานคำคง สุวงค์ เป็นประธาน อาจารย์กัธธ จินดาหลวง

พ.ศ. ๒๕๕๖ - ได้รวบรวมเพื่อนกลุ่มศิลปิน ในอำเภอสันป่าตอง ก่อตั้งชมรมอนุรักษ์ภาษาวัฒนธรรมล้านนา
เพื่อสืบสานวรรณกรรมคำ และเปิดทำการสอน การแต่งคำ กลอน ให้กับนักเรียน
ผลงานที่โดดเด่น

พ.ศ. ๒๕๖๐ คำ "ปักบ้าน" ได้รับรางวัลรองชนะเลิศจากชมรมพื้นฟูกวีล้านนา

พ.ศ. ๒๕๕๘ คำ "หมอเจ้าฟ้าของปวงประชาสยาม" ได้รับรางวัลชนะเลิศในงานวันมหิดล

ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๒๕๕๘

พ.ศ. ๒๕๕๙ คำ "อยู่ให้มีความสุขแบบเศรษฐกิจพอเพียงในยุคโลกาภิวัตน์" ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ
ที่ศูนย์การศึกษาอนุรักษบามอริยาตย์จังหวัดลำพูน

พ.ศ. ๒๕๕๙ คำ "เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์ครบ ๖๐ พรรษา"
ได้รับรางวัลรองชนะเลิศที่สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่

ประพันธ์บทความมากกว่า ๑๐๐ เรื่อง แยกเป็นประเภทสังคม ปรัชญา ธรรมะ การเมือง ความรัก ดลก
และได้รับรางวัลชนะเลิศ ได้แก่ คำคำ คำคม กวีล้านนา เล่ม ๑-๒-๓ คนยองในสันป่าตอง เจี้ยคำเมือง
คำอู้อีสอนหลาน ประวัตินบ้านเรา สันห่าวในอดีต คำคำเจ้าฟ้าปวงประชาสยาม คำคำเฉลิมพระเกียรติ
นิยายธรรมคำเมืองเรื่อง "เสียดาย เลื่อนอน" คำคำสลาภมัตต์ และคำคำสุมาศรีวาทาน เป็นต้น

"ผลจากการสร้างสรรค์ผลงานและด้วยความรัก ความห่วงใยในวรรณกรรมคำ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑
เป็นระยะร่วม ๔๐ กว่าปีที่ผ่านมา ที่ทำให้ชื่อของ รสสุคนธ์ รักชกร (ถนอม ปาจา) เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง
ทั้งในจังหวัดทางภาคเหนือ และทางส่วนกลางกรุงเทพมหานคร เพราะได้นำกวีล้านนาเขียนในรูปแบบแนวใหม่
ส่งไปเผยแพร่ทางหนังสือของสมาคมกวีร่วมสมัย และหนังสือของสมาคมนักกลอนแห่งประเทศไทย
ก็ได้รับความสนใจจากนักกวีคนอื่น ๆ จดหมายมาสอบถามความเป็นมาของรูปแบบฉันทลักษณ์มากพอสมควร"

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จึงเห็นควรเชิดชูเกียรติให้เป็นผู้สมควรได้รับรางวัลภูมิแผ่นดินปิ่นล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๓ สาขาภาษาและวรรณกรรม

รางวัลภูมิแผ่นดินปิ่นล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๓

นายอัญเชิญ โกฏแก้ว สาขาทัศนศิลป์

นายอัญเชิญ โกฏแก้ว

เกิดวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๕
ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ ๔๒ หมู่ ๒ บ้านแม่ซ้อน ตำบลเมืองงาย
อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษา

พ.ศ. ๒๕๖๒ ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านแม่ซ้อน อำเภอเชียงดาว
พ.ศ. ๒๕๖๔ ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย เชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๖๕ วิทยาลัยพลศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๖๔ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (ศิลปะ)

การทำงาน

พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๖๗ รับราชการครู
พ.ศ. ๒๕๖๘ - ผู้จัดการบริษัท ฟอเวิร์ด การเดิน จำกัด (ค้าปลีกอาหารแห้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี)
ปัจจุบัน ช่างศิลป์อิสระ (จัดกรรม ประติมากรรม ออกแบบ ตกแต่งจัดสวนและงานก่อสร้างสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนา)

การแสดงนิทรรศการงานศิลปะ

พ.ศ. ๒๕๖๓ แสดงภาพเขียนสีน้ำมัน ที่โรงละครแห่งชาติ กรมศิลปากร กรุงเทพฯ
พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๖๕ แสดงภาพจิตรกรรมสีน้ำมัน ที่วิทยาลัยครูเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๔ แสดงภาพจิตรกรรมสีน้ำมัน และสีน้ำ ที่ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๖๒ แสดงงานศิลปกรรมร่วมกับกลุ่มลานนา ที่หอสมุดระชมังคลา เชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๖๔ แสดงงานจิตรกรรมสีน้ำ ที่หอสมุดระชมังคลา จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๖๔ แสดงงานจิตรกรรมสีน้ำ ที่ เดอะแกลลอรี่ จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๖๕ แสดงศิลปกรรม ที่ห้างต้นตราภัตต์ แอร์พอร์ต
พ.ศ. ๒๕๖๗ แสดงภาพเขียนสีน้ำมันร่วมกับกลุ่มลานนา ที่เชียงใหม่พลาซ่าจังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๖๔ - ปัจจุบัน ก่อตั้งลานนาแกลลอรี่ (ปัจจุบันเป็นร้านม่อนฝาย) จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๖๔ - ปัจจุบัน ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลเมืองงาย อำเภอเชียงดาว
พ.ศ. ๒๕๖๖ - ปัจจุบัน ประธานกรรมการพัฒนาวัดพระธาตุปู่ก่าตามคำสั่งของอำเภอเชียงดาว
ให้ก่อสร้าง พระพุทธชินนที ศาลาปู่ก่า เจดีย์ วิหาร ศาลาปฏิบัติธรรม
บันไดนาถ กุฏิ และศาสนวัตถุตามความเหมาะสม

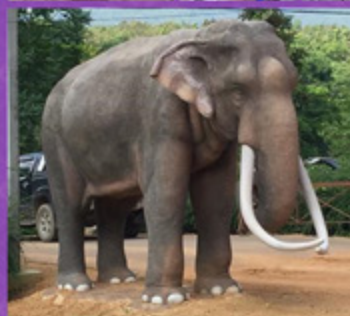
“ผลจากการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านทัศนศิลป์ โดยเฉพาะงานประติมากรรม จนทำให้เกิดแนวคิดและจัดสร้างอุทยานล้านช้าง โดยจัดสร้างรูปช้างเป็นงานปั้น งานวาด งานพิมพ์ จำนวน ๑ ล้านตัว โดยสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวแหล่งความรู้ แหล่งวิชาการทางศิลปะและการเกษตร สถานที่พัก อาหาร และของที่ระลึก นอกจากนี้ยังได้ค้นคว้ารูปร่างสัดส่วนคนไทยเพื่องานประติมากรรม ตลอดจนเอาความรู้มาใช้สร้างผลงาน รวมถึงการจัดทำหลักสูตร ขบวนการปั้นเพื่อเผยแพร่ให้กับนักเรียนนักศึกษา และผู้ที่สนใจในงานช่าง และศิลปะ”

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จึงเห็นควรเชิดชูเกียรติให้เป็นผู้สมควรได้รับรางวัลภูมิแผ่นดินปิ่นล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๓ สาขาทัศนศิลป์

ภาพถ่ายอย่างผลงานทางทัศนศิลป์ (ประติมากรรม)

รางวัลภูมิแผ่นดินปิ่นล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๓

นายพลเทพ บุญหมื่น
สาขาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

นายพลเทพ บุญหมื่น

เกิดวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๓๕

ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ ๖๙ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษา

พ.ศ. ๒๕๓๕ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย

นอกจากนี้ยังได้เรียนสายวิชาชีพความเป็นครูจากสถาบันมหาสิริราชวิถีเชียงใหม่ และมีความสนใจใฝ่เรียนรู้เรื่องราวศิลปะงานหัตถกรรมด้านโคม และตุ้มล้านนา โดยได้ฝากตัวเป็นลูกศิษย์พ่อครู สิงห์แก้ว มโนเพชร จนชำนาญจึงมาประกอบอาชีพและได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ได้เรียนมาให้กับบุคคลที่สนใจมาโดยตลอด

ผลงาน

- ทำโคมแขวนประดับที่ประทับ สมเด็จพระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๑๐ ในงานแสงสีเสียง เมืองแก้วขวัญเกล้า เวียงกุมกาม
- ทำโคมไฟประดับในงานยี่เป็งของจังหวัดเชียงใหม่และลำพูนเป็นประจำทุกปี
- ทำลวดลายประดับงานสำคัญต่างๆ อาทิเช่น งานไม้ดอกไม้ประดับ งานสงกรานต์ งานตามองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ของภาคเหนือมาโดยตลอด

“นายพลเทพ บุญหมื่น เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านงานหัตถกรรมพื้นบ้าน โดยเฉพาะงานตัด ฉลุ กระดาษ หรือผ้า ตุ้ม โคมล้านนา เป็นต้น โดยการสืบทอดโดยตรงมาจากพ่อครูสิงห์แก้ว มโนเพชร และแม่ครูบัวไหล คณะปัญญา ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้บุกเบิกภูมิปัญญางานหัตถกรรมประเภทนี้

นอกจากนายพลเทพ บุญหมื่น จะมีความเชี่ยวชาญงานหัตถกรรมด้านประเพณีนิยมแล้ว ยังได้มีการพัฒนาออกแบบ และสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบร่วมสมัยสามารถนำไปใช้จริงได้ จนเป็นที่ประจักษ์แล้ว ยังเปิดบ้านเป็นศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนเวียงกุมกามศิริศิลป์ สำหรับเป็นที่เรียนรู้งานหัตถกรรมพื้นบ้าน ให้กับเยาวชนและผู้สนใจ”

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จึงเห็นควรเชิดชูเกียรติให้เป็นผู้สมควรได้รับรางวัลภูมิแผ่นดินปิ่นล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๓ สาขาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

รางวัลภูมิแผ่นดินปิ่นล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๓

นายชาย ชัยชนะ
สาขาศิลปะการแสดงหรือการขับขานพื้นบ้าน

นายชาย ชัยชนะ

เกิดวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๔๔
ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๖ ถนนท่าแพ ซอย ๔ ตำบลช้างคลาน
อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษา

พ.ศ. ๒๕๓๐ จบการศึกษาชั้น ม.๓ จากโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๕๐ จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจาก กศน.

พ่อครูชาย ชัยชนะ ได้ศึกษาศิลปะการแสดง (กลองล้านนา) การตีกลองตึงโนง จากพ่อหนานดำรง ชัยเพชร การตีกลองปูเง่ จากพ่อครูมานพ ยารณะ การตีกลองสะบัดชัย ทำนองออกศึก จากพ่อครูมานพ ยารณะ การตีกลองมอเงง จากพ่อครูสร้างสุข ชาวไทยใหญ่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน การตีกลองถึงบ้อง จากคณะกลองวัดศรีดอนชัย การตีกลองปูจา จากพ่อครูแก้ว ชัยแก้ว

ด้วยประสบการณ์ด้านศิลปะการแสดงประเภทกลองล้านนา ทำให้ชีวิตของพ่อครูปลูกฝังอยู่กับศิลปวัฒนธรรมมาตลอด จึงทำให้หน่วยงาน วัด ชุมชน จึงเชิญได้เข้าร่วมเป็นกรรมการสภาวัฒนธรรม อำเภอเมืองเชียงใหม่ และของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้ให้คำปรึกษาในการจัดงานประเพณีต่าง ๆ ของเมืองเชียงใหม่ ปัจจุบัน เป็นครูภูมิปัญญาล้านนา สอนกลองพื้นเมือง โรงเรียนชาลสุวรรณ อ.เมืองเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่

“ปัจจุบันผู้อาวุโสครูบาอาจารย์ ก็ได้ล้มหายตายจากไปเป็นจำนวนมาก ถ้าหากเราไม่ถ่ายทอดหรือช่วยกันรักษาไว้วัฒนธรรมเหล่านี้ก็จะขาดหายไป และเปลี่ยนแปลงไปมากขึ้น ดังเช่น การฟ้อนเล็บ ฟ้อนเมืองก็จะมีร่ายย่อนยุคเข้ามามีบทบาทแทนในงานปอยหลวงมากยิ่งขึ้น การตีกลองต่าง ๆ ก็จะถูกทอดทิ้งไปเพราะเขาใช้ซอดีและลำโพงยักษ์เข้ามาแทนซึ่งน่าเป็นห่วงมาก ฉะนั้นเราต้องเร่งผลิตเยาวชนมาสืบแทน ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้มาก ๆ โดยการให้กำลังใจให้ด้วย อีกไม่นานผมก็คงจะต้องจากโลกนี้ไป หรือหมดแรงเสียก่อน”

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จึงเห็นควรเชิดชูเกียรติให้เป็นผู้สมควรได้รับรางวัลภูมิแผ่นดินปิ่นล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๓ สาขาศิลปะการแสดงหรือการขับขานพื้นบ้าน

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มช. ได้รับการรับรองสำนักงานสีเขียว (Green Office) ประจำปี 2564 ระดับดีเยี่ยม (ทอง) โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มช. มุ่งมั่นดำเนินการด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีการบริหารจัดการรวมไปถึงการปรับปรุงระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรอย่างต่อเนื่อง ตามเกณฑ์สำนักงานสีเขียว (Green Office) ควบคู่ไปกับการดำเนินงานที่สอดคล้องตามนโยบายมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตอบสนองต่อแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระยะที่ 12 ยุทธศาสตร์เชิงรุกที่ 1: นวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อมพลังงาน รวมทั้งการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ด้านบริการจัดการที่มุ่งเน้นหลักธรรมาภิบาล ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความยั่งยืนและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การรับรองมาตรฐานสำนักงานสีเขียว (Green Office) ประจำปี 2564 ระดับดีเยี่ยม (ทอง) ของสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นการรับรองพื้นที่ที่ครอบคลุมการดำเนินการของสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา มช. และบริเวณอาคารสำนักงาน สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม บนพื้นที่ประมาณ 9 ไร่ ซึ่งมีพื้นที่สีเขียวมากกว่าร้อยละ 80 ของพื้นที่ทั้งหมด

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่สำนักงานสีเขียว (Green Office) ของสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม นอกจากการวางระบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังเกิดจากความร่วมมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม โดยการดำเนินการและบริการของพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา มช. และอาคารสำนักงานสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นการดำเนินงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ลดผลกระทบด้านการใช้ทรัพยากร พลังงาน มลพิษของเสีย รวมถึงการจัดซื้อและจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามเกณฑ์สำนักงานสีเขียว (Green Office) อีกทั้งยังมีการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมตามเกณฑ์มาตรฐาน ส่งผลต่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน นับได้ว่าการรับรองมาตรฐานสำนักงานสีเขียว (Green Office) ในระดับดีเยี่ยม (ทอง) ประจำปี 2564 นี้ เป็นอีกหนึ่งในความภาคภูมิใจของสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกำลังใจให้แกผู้บริหารและบุคลากรของสำนักฯ มุ่งมั่นดำเนินงานภายใต้นโยบายสำนักงานสีเขียว และร่วมกันผลักดันให้การดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ตอบสนองต่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนต่อไป

พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับรางวัล Museum Thailand Awards 2021

พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับรางวัล Museum Thailand Awards 2021 เป็นปีที่ 2 ประเภทพิพิธภัณฑ์ด้านสังคม ศิลปะ และวัฒนธรรม รางวัลดีเด่น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ด้านการอนุรักษ์และสืบสาน และด้านการดูแลสุขอนามัยและความปลอดภัย เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2564 โดยสถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ (สพร.)

สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ (สพร.) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ดำเนินการคัดเลือกพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในประเทศไทย เพื่อเข้ารับรางวัลพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ดีเด่นประจำปี หรือรางวัล “Museum Thailand Awards” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในประเทศไทยเกิดความตื่นตัวในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีทั้ง “คุณภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้” และ “มาตรฐานพิพิธภัณฑ์ตามแบบสากล” ภายใต้แนวคิด “Reimage Relearn Reinvent : เปลี่ยนร่าง เปลี่ยนรู้ เปลี่ยนชีวิต ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19” เพื่อพิจารณาคัดเลือกพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ดีเด่น ประจำปี 2564 หรือ Museum Thailand Awards 2021

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวว่า “พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา มช. ได้มีการ

พัฒนาปรับปรุงการดำเนินงาน การบริหารจัดการ รวมไปถึงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แห่งนี้ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ล้านนา เพื่อสังคมที่สร้างสรรค์และยั่งยืน อีกทั้งมีการพัฒนาการให้บริการ การปรับปรุงองค์ความรู้ต่างๆ ภายในพิพิธภัณฑ์ฯ สกัดออกมาเป็นองค์ความรู้ ให้ผู้รับบริการได้เรียนรู้และเข้าถึงได้ง่ายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา มช. ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอการถ่ายทอดองค์ความรู้ ภายในพิพิธภัณฑ์ฯ จากแหล่งเรียนรู้ Onsite สู่ Online โดยใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลเข้ามาช่วย อาทิ การจัดทำ CMULHM Virtual Museum การถอดองค์ความรู้ การอนุรักษ์เรือนโบราณล้านนา การถอดองค์ความรู้ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สู่แพลตฟอร์มสื่อออนไลน์ของพิพิธภัณฑ์ฯ เป็นต้น นอกจากนี้ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา ยังให้ความสำคัญกับการดูแลผู้เข้าชม โดยเน้นการปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย (SHA) และ Safe Travels รวมไปถึงการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมอีกด้วย ในนามของพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขอขอบคุณ คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ในการพิจารณาตัดสินให้พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา มช. ได้รับการคัดเลือกรางวัลดีเด่นในปี 2021 ของ Museum Thailand Awards รางวัลนี้เป็นรางวัลแห่งความภาคภูมิใจของพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา เป็นการสร้างกำลังใจให้เราได้พัฒนาต่อไป และยิ่งไปกว่านั้น ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ให้กำลังใจกับพวกเราทุกคนในการสนับสนุนและดำเนินงานต่างๆ ของพิพิธภัณฑ์ฯตลอดมา”

พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา มช. รับรางวัลยอดเยี่ยม
Thailand Tourism Gold Awards สาขาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้
ในพิธีพระราชทานรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย
(Thailand Tourism Awards) ครั้งที่ 13 ประจำปี 2564

ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนา
พรรณวดี เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีพระราชทาน
รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (Thailand Tourism
Awards) ครั้งที่ 13 ประจำปี 2564

เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2564 ทูลกระหม่อมหญิงอุบล
รัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี เสด็จเป็นองค์ประธาน
ในพิธีพระราชทานรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย
(Thailand Tourism Awards) ครั้งที่ 13 ประจำปี 2564
แก่ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว จำนวน 185 สถาน
ประกอบการ ผ่านการถ่ายทอดในรูปแบบ Virtual Live

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการ
การสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ในนามพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่ เข้ารับพระราชทานรางวัลอุตสาหกรรม
ท่องเที่ยวไทย (Thailand Tourism Awards) ครั้งที่ 13
ประจำปี 2564 ประเภทแหล่งท่องเที่ยว (Attraction)

รางวัลยอดเยี่ยม Thailand Tourism Gold Awards
สาขาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ (Learning and
Doing) ซึ่งรางวัลดังกล่าวถือเป็นความภาคภูมิใจของ
พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา มช. ที่ได้มุ่งมั่นพัฒนาการ
ให้บริการ ตลอดจนการสร้างมาตรฐานการจัดการการ
ท่องเที่ยวให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ทั้งนี้ พิพิธภัณฑ์
เรือนโบราณล้านนา มช. เป็นหนึ่งในสถานประกอบการ
ที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยม Thailand Tourism Gold
Awards สาขาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ จากทั้ง
สิ้น 11 แห่ง

รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (Thailand
Tourism Awards) เป็นรางวัลที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดการประกวดเพื่อมอบรางวัลให้แก่
ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในการรับรองคุณภาพ
สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานระดับ
สากล โดยจัดอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุก 2 ปี ซึ่ง
ปี 2564 นี้ มีสถานประกอบการสนใจเข้าร่วมสมัคร
ประกวดกว่า 346 แห่ง จาก 3 ประเภทรางวัล ได้แก่
ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ประเภทที่พักนักท่องเที่ยว และ
ประเภทการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมีคณะกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ ประสบการณ์
ด้านการท่องเที่ยว ร่วมพิจารณาคัดเลือก และได้นำ
เสียงสะท้อนจากนักท่องเที่ยวมาประกอบการพิจารณา
ด้วย

ข่าวประชาสัมพันธ์

กิจกรรมศึกษาดูงาน ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา มช.

คณะครูและนักเรียนจากโรงเรียนกาวิละวิทยาลัย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เข้าทัศนศึกษาและทำกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม ในวันที่ 12 มีนาคม 2564

นักศึกษาสาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำกิจกรรมวาดภาพเรือนโบราณ เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนในสาขา ในวันที่ 12 มีนาคม 2564

คณะครูและนักเรียนจากโรงเรียนแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เข้าทัศนศึกษาเรียนรู้รูปแบบเรือนโบราณล้านนา จากสถานที่จริง ในวันที่ 14 มีนาคม 2564

นักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาจันทบุรี เข้าทำกิจกรรมวาดภาพ ซึ่งเป็นหนึ่งในกิจกรรมศิลปะ สันทนาการที่ทางวิทยาลัยอาชีวศึกษาจัดขึ้น เพื่อฝึกให้นักศึกษาได้ใช้สมาธิกับการวาดภาพเรือนโบราณล้านนาในอดีต ในวันที่ 18 มีนาคม 2564

นักศึกษาจากบัณฑิตวิทยาลัย มช. เข้าทัศนศึกษาชม นิทรรศการ Digital Mapping Exhibition นิทรรศการ เรือนทรงอาณานิคม (คิวรีเปอล) และเรือนโบราณล้านนา พร้อมทั้งเรียนรู้ฝึกปฏิบัติงานหัตถกรรมล้านนากิจกรรม การตัดตุ้งไล่หนู เพื่อนำไปใช้ในประเพณีปีใหม่เมือง ล้านนา ในวันที่ 7 เมษายน 2564

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยทัต พูลสวัสดิ์ นำนักศึกษา จากคณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ สาขา สถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เข้าร่วมศึกษาโครงสร้างเรือนโบราณล้านนา และวาดภาพ โครงสร้างเรือนโบราณ เพื่อใช้ประกอบการเรียนในสาขา วิชาดังกล่าว ในวันที่ 20 กันยายน 2564

นักศึกษาคณะวิจิตรศิลป์ สาขาวิชาศิลปะการแสดง ชั้นปีที่ 2 เข้าศึกษาดูงานการจัดนิทรรศการภายใน พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา เพื่อนำไปปรับประยุกต์ใช้ในรายวิชาที่ได้ศึกษา ในวันที่ 15 กันยายน 2564

นักศึกษาสาขาสถาปัตยกรรมไทย คณะวิจิตรศิลป์ เข้าศึกษาวิถีชีวิตและรูปแบบสถาปัตยกรรม ภายใน พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา ในวันที่ 23 กันยายน 2564

นักศึกษาจากสถาบันการศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนนานาชาติ มหาวิทยาลัยพายัพ เข้าชมนิทรรศการ ณ เรือนทรงอาณานิคม (คิวรีเปอส์) และเรือนโบราณล้านนา พร้อมทั้งเรียนรู้ฝึกปฏิบัติงานหัตถกรรมล้านนากิจกรรมการตัดตุ๊กไส้หมู เพื่อเรียนรู้การทำงานศิลปหัตถกรรมล้านนาล้านนา ภายใต้มาตรการในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา - 2019 ในวันที่ 21 - 22 กันยายน 2564

..... การบูรณาการกับส่วนงานอื่นๆ

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ ร่วมกับ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมจัดงานเสวนาวิชาการ ในหัวข้อ "เชียงใหม่ 725 ปี จากเวียง สู่เมืองสมัยใหม่" ในวันพุธที่ 31 มีนาคม 2564 ณ ห้องประชุม สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

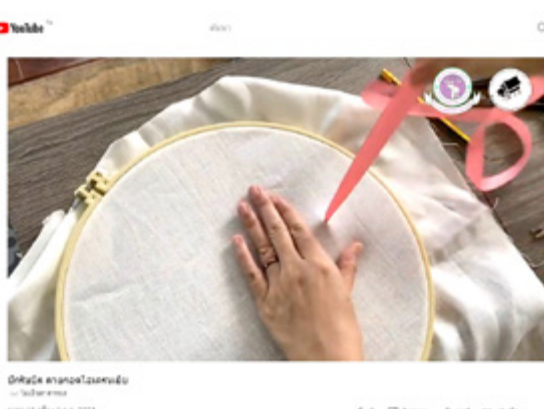
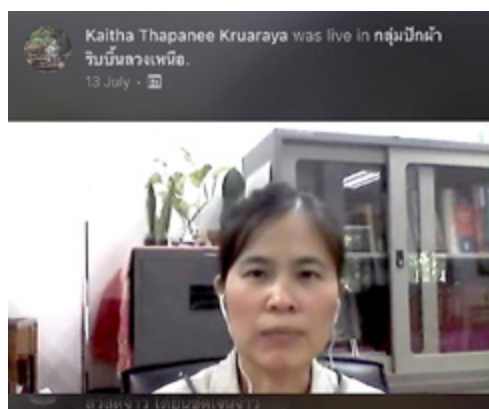
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นำโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์กวิน ว่องวิทย์การ ร่วมกับ พิพิธภัณฑสถานเรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ สล่าสร้างสถาปัตยกรรมเรือนล้านนา โดยมีอาจารย์จุลพร นันทพานิช (ผู้ก่อตั้งบริษัทพาเหนือ สตูดิโอ จำกัด) อาจารย์พิเศษประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำการบรรยาย เรื่อง "เรือนไม้ : ภูมิปัญญาเชิงช่างไม้" และเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้อบรมเชิงปฏิบัติการ "ภูมิปัญญาเชิงช่างไม้ในสถาปัตยกรรมเรือนล้านนา" และผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรณี) กล่าวขอบคุณหน่วยงานร่วมจัด วิทยากร และผู้เข้าร่วมกิจกรรม ในวันที่ 4 เมษายน 2564 ณ พิพิธภัณฑสถานเรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ร่วมกับ สถาบันภาษา มช. จัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงานโครงการกิจกรรมบูรณาการจัดทำสื่อการสอนภาษาต่างประเทศแบบ e-Learning ผ่านสื่อละครหุ่นกระบอกและวัฒนธรรมล้านนา เพื่อสรุปความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการฯ โดยมีผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิชาวัฒน์ เสวตเศรณี) เป็นประธานการประชุม พร้อมด้วยรองผู้อำนวยการสถาบันภาษา (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศาคร เรือนไกล) และคณะกรรมการโครงการฯ ร่วมการประชุมดังกล่าว ในวันที่ 9 กันยายน 2564 ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์นิเวศน์ นันทจิต) พร้อมด้วยคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการส่งเสริมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ 1/2564 โดยมีคุณวิภา ภัทรประสิทธิ์ ประธานคณะกรรมการส่งเสริมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานการประชุมฯ ในการประชุมดังกล่าว ได้มีการพิจารณาขอบทุนการศึกษา ประจำปี 2564 การขอรับบริจาคเงินเพื่อเป็นทุนการศึกษา ประจำปี 2564 การจัดกิจกรรมต่างๆ ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 และโครงการระดมทุนการศึกษาคณะกรรมการส่งเสริมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันศุกร์ที่ 26 มีนาคม 2564

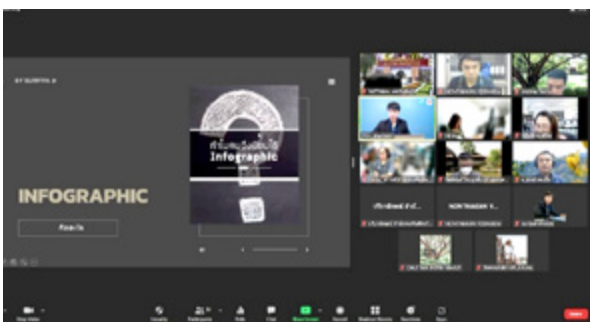

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดทำโครงการส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชนตำบลลวงเหนือ โดยหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (นางสาวธัญญ์ เครือระยา) เป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องการปักผ้าบนริบบิ้นให้แก่กลุ่มแม่บ้านตำบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด ผ่านระบบ Zoom Meeting เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดด้านอาชีพในอนาคต ในวันที่ 13 กรกฎาคม 2564

กิจกรรมพัฒนาบุคลากร และกิจกรรมเพื่อสังคม

ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้บ้านน้ำตันสลาแดง อำเภอมะนัง ชุมชนเรือนโบราณล้านนา อำเภอสันป่าตอง ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไตลื้อบ้านใบบุญ อำเภอดอยสะเก็ด และชุมชนผลิตสาดแห้งบ้านปากคลอง อำเภอสารภ จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ 29 - 30 มีนาคม 2564

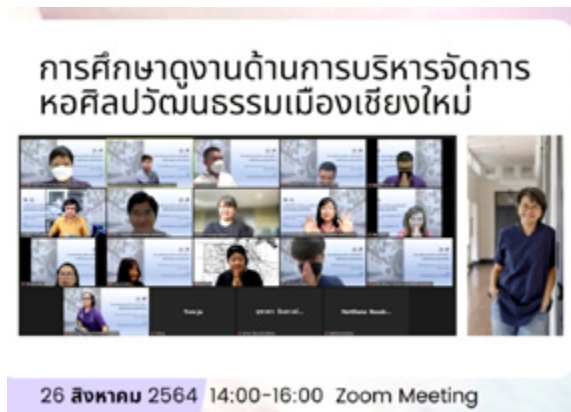
สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดโครงการพัฒนาองค์กรเพื่อความยั่งยืน สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 โดยมีผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี) และบุคลากรสำนักฯ เข้าร่วมโครงการดังกล่าว โดยได้ลงพื้นที่ชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะและการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อความยั่งยืน และได้หารือแนวทางและแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำหรับการพัฒนาพื้นที่เพื่อความยั่งยืนร่วมกับเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดกิจกรรม Happy Body การบรรยายให้ความรู้เรื่อง "ออฟฟิศซินโดรมกับการดูแลตนเอง" โดยมีเลขานุการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (นางสาวปัทมา จักขุรัตน์) เป็นผู้แทนผู้อำนวยการกล่าวต้อนรับนางสาวสุภางค์ เมืองแก้ว พยาบาลอาชีวอนามัย คลินิกโรคจากการทำงาน งานประกันสังคม โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ วิทยากรบรรยาย ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจัดขึ้นภายใต้โครงการ Happy CPAC : องค์กรแห่งความสุข ประจำปี พ.ศ. 2564 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้บุคลากรได้มีความรู้เรื่องโรคที่เกิดจากการทำงานและการดูแลตัวเองให้ห่างไกลจากโรค ในวันศุกร์ที่ 19 มีนาคม 2564 ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การอบรมการใช้โปรแกรม Canva ให้กับบุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบการนำเสนองานด้วยโปรแกรม Canva อย่างมืออาชีพ โดยมีว่าที่ร้อยตรีสุริยัน หมอยา จากสำนักบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ (ITSC) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นวิทยากรการอบรมผ่านโปรแกรม Zoom Meeting ในวันที่ 24 สิงหาคม 2564

การอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง Digital Content ในรูปแบบออนไลน์ ผ่านโปรแกรม Zoom Meeting เพื่อเป็นแนวทางให้บุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมได้แสดงความสามารถและความคิดเห็นในการจัดทำคอนเทนต์ การใช้สื่อออนไลน์เพื่อการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ สร้างการรับรู้ของพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา มข. โดยมีคณาจารย์จากคณะการสื่อสารมวลชนเป็นวิทยากรในการอบรม ในวันที่ 25 สิงหาคม 2564

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดกิจกรรมการศึกษาดูงานหอศิลปวัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการหอศิลปวัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โดยมีหัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาเมือง เทศบาลนครเชียงใหม่ (คุณสุวารี วงศ์กองแก้ว) ร่วมให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลดังกล่าว ในวันที่ 26 สิงหาคม 2564 ผ่านโปรแกรม Zoom Meeting

บุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมเข้ารับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันหมู่ ป้องกันตัวเองและคนรอบข้าง "หยุดเชื้อ เพื่อชาติ" ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในวันที่ 23 กรกฎาคม 2564

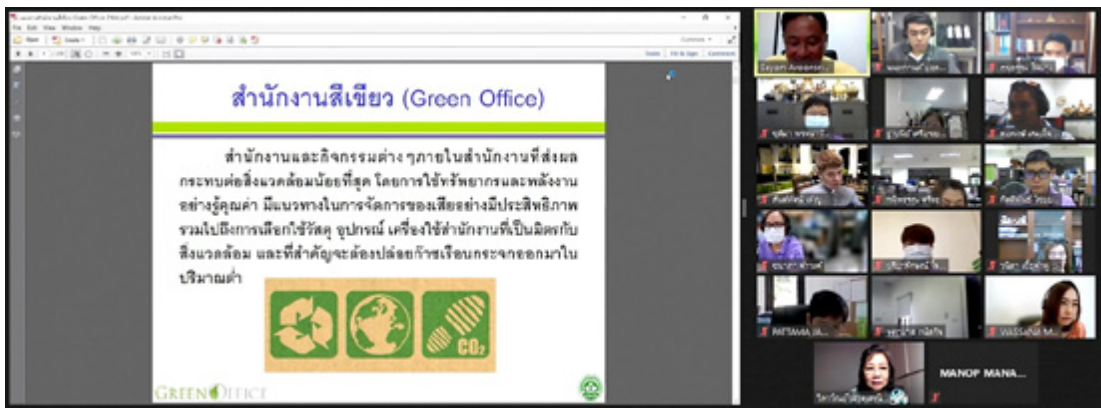
ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัณย์ เสวตเศรณี) พร้อมด้วยบุคลากรสำนักฯ ร่วมบริจาคน้ำดื่มจำนวน 1,000 ขวด เพื่อส่งมอบให้แก่บุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จิตอาสาการให้บริการภาคประชาชนในการเข้ารับวัคซีนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และประชาชนที่เข้ารับการฉีด

วัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 โดยมีรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์พงษ์รัช ตรีบัณฑิตมงคล) เป็นผู้แทนรับมอบ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในวันที่ 29 มิถุนายน 2564

การดำเนินงานตามเกณฑ์การประเมินสำนักงานสีเขียว Green Office ประจำปี 2564

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยคณะกรรมการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมตามเกณฑ์สำนักงานสีเขียว (หมวดที่ 4) จัดกิจกรรมพัฒนาหลุมปุ๋ยหมัก พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยเป็นกิจกรรมภายใต้โครงการส่งเสริมการมุ่งสำนักงานสีเขียว (Green Office) ประจำปี 2564 ในวันที่ 23 สิงหาคม 2564 ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา มช.

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานตามเกณฑ์โครงการสำนักงานสีเขียว (Green Office) ผ่านโปรแกรม Zoom Meeting ให้กับคณะผู้บริหารและบุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ในวันที่ 2 มิถุนายน 2564 โดยมีรองคณบดีฝ่ายวิชาการและกิจการนักศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (รองศาสตราจารย์ ดร.สยาม อรุณศรีมรกต) เป็นวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานตามเกณฑ์สำนักงานสีเขียว (Green Office) อาทิ ความสำคัญของสำนักงานสีเขียว การใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการมลพิษและของเสีย การจัดซื้อและจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และก๊าซเรือนกระจก เป็นต้น

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดฝึกอบรมการวิเคราะห์และหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี) กล่าวให้การต้อนรับ รองคณบดีฝ่ายวิชาการและกิจการนักศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (รองศาสตราจารย์ ดร.สยาม อรุณศรีมรกต) ในวันที่ 16 มิถุนายน 2564 โดยมีคณะผู้บริหารและบุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม สำนักงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสำนักหอสมุด เข้าร่วมการอบรม ณ ห้องประชุม สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

..... การทำบุญศาสนา ศิลปวัฒนธรรม

พิธีทำบุญวันคล้ายวันสถาปนาสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครบรอบ 28 ปี ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2564 โดยมีผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี) เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วยคณะผู้บริหารและบุคลากร เข้าร่วมพิธีเพื่อความเป็นสิริมงคล ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะผู้บริหารและบุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม นำโดยผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี) ร่วมพิธีหล่อเทียนและสมโภชเทียนพรรษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี 2564 ที่จัดขึ้นโดยคณะกรรมการดำเนินงานด้านส่งเสริมศาสนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์นิเวศน์ นันทจิต) เป็นประธานในพิธีดังกล่าว พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร คณาจารย์ ข้าราชการ บุคลากร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมพิธี ณ ศาลาธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในวันที่ 6 กรกฎาคม 2564

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี) พร้อมด้วยบุคลากรสำนักฯ ร่วมพิธีถวายเทียนพรรษา และผ้าอาบน้ำฝน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เนื่องในเทศกาลเข้าพรรษา ประจำปี 2564 เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ตลอดจนการสนับสนุนส่งเสริมพระพุทธศาสนา โดยมีอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์นิเวศน์ นันทจิต) เป็นประธานในพิธี

พร้อมด้วย คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณาจารย์ บุคลากร และตัวแทนนักศึกษา ร่วมพิธีฯ ณ วัดฝายหิน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในวันที่ 24 กรกฎาคม 2564

ร่วมกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

โดยมีอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์นิเวศน์ นันทจิต) เป็นประธานในพิธีเปิดงานนิทรรศการฯ ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติ 7 รอบ พระชนมพรรษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในวันที่ 2 สิงหาคม 2564

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัณย์ เศวตเศรนี) พร้อมด้วยบุคลากรสำนักฯ ร่วมพิธีเปิดงานนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติวาระครบ 100 ปี แห่งการสิ้นพระชนม์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส พุทธศักราช 2564 ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้จัดกิจกรรมดังกล่าวเพื่อร่วมฉลอง 100 ปี แห่งการสิ้นพระชนม์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส พุทธศักราช 2564

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัณย์ เศวตเศรนี) ร่วมรับมอบเกียรติบัตรเกษียณอายุงาน ในพิธีมุทิตาจิตข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างประจำของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่เกษียณอายุงานประจำปี 2564 โดยมีอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์นิเวศน์ นันทจิต) เป็นประธานในพิธีฯ พร้อมด้วยคณะผู้บริหารและบุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เข้าร่วมในพิธีฯ ในวันที่ 27 กันยายน 2564 ณ ศาลาธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (รองศาสตราจารย์อัคริณีย์ หวานจริง) พร้อมด้วยบุคลากรของคณะฯ เข้าร่วมแสดงความยินดีมุทิตาจิตกับผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัณย์ เศวตเศรนี) เนื่องในโอกาสเกษียณอายุงานประจำปี 2564 ในวันที่ 27 กันยายน 2564 ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อาจารย์ ดร.สรารุช รูปิน คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ เข้าร่วมแสดงความยินดีมุทิตาจิตกับ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัณย์ เศวตเศรนี) ในโอกาสเกษียณอายุงาน ประจำปี 2564 ในวันที่ 28 กันยายน 2564 ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ประกาศนโยบายการจัดการสำนักงานสีเขียว
เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม

นโยบายสำนักงานสีเขียว

ของสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- 1 ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างความตระหนัก
รู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับบุคลากรและพหุเกี่ยวข้อง
- 2 เสริมสร้างการรับรู้ด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมโดย
สื่อสารให้แก่บุคลากรและพหุเกี่ยวข้องผ่านกิจกรรม
ของส่วนงาน
- 3 กระตุ้นบุคลากรและพหุเกี่ยวข้องร่วมกันใช้ทรัพยากร
อย่างประหยัด ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำเนินงาน
ด้านสิ่งแวดล้อม
- 4 สร้างทีมการทำงาน เพื่อควบคุม ป้องกัน
ลดผลกระทบด้านการใช้ทรัพยากรพลังงานและ
มลพิษของเสีย เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
รวมถึงการจัดซื้อจัดจ้างและบริการที่เป็นมิตร
กับสิ่งแวดล้อม
- 5 ร่วมกันปฏิบัติตามข้อกำหนด ขอบกำหนด และ
ระเบียบปฏิบัติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านสิ่งแวดล้อม
- 6 ติดตามผลการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
และหาแนวทางการแก้ไขในการดำเนินงาน

ประกาศ ณ วันที่ 9 มิถุนายน 2564

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วราวัณย์ เกษตรนิ
ผู้อำนวยการ

CPAC CMU

GREEN OFFICE

Facebook page : @CMULHM

Youtube : พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

Website : art-culture.cmu.ac.th

Line Official : @ane3145a

053 943625

